

TALLINNA ÜLIKOOL

Ühiskonnateaduste instituut

Riigiteaduste bakalaureuseõppekava

Doris Lisett Rudnevs

**ÕMBLUSTETA HARIDUSKORRALDUSE
RAKENDUSMEHHAANISMID RAPLA MAAKONNAS**

Bakalaureusetöö (12 EAP)

Juhendaja: Kersten Kattai, lektor

Tallinn 2020

LÜHIÜLEVAADE

Õmblusteta hariduskorralduse rakendusmehhanismid Rapla maakonnas

Haridus- ja Teadusministeerium on järgnevaks perioodiks haridusvaldkonnas ette võtnud uue sihi ja hariduse toimimise mudeli - õmblusteta haridus. See tähendab sujuvaid üleminekuid ning individuaalseid õpiteid võimaldav süsteem, mille aluseks on tugevad võrgustikulised suhted haridusvaldkonna osapoolte vahel. Käesoleva uurimistöö eesmärgiks on selgitada välja Raplamaa erinevate haridusvaldkonna osapoolte nägemused ja ootused õmblusteta haridussüsteemile ning selle võimalikud rakendusmehhanismid. Töö autor on valinud uuritavateks osapoolteks Raplamaa koolide töötajaskonna, õpilased, ametnikud, kohalikud ning üleriigilised poliitikakujundajad ja eksperdid. Antud bakalaureusetöö käigus viiakse läbi dokumendianalüüs ning viiakse kohalikele osapoolte seas läbi uurimus. Töö jaotub kolmeks osaks: esimeses, teoreetilises osas käsitletakse avaliku halduse mudelid, võrgustikuteooriat, poliitika rakendamise ülalt-alla ja alt-üles mudeleid ning edaspidi ja tagurpidi kaardistamise meetodit. Järgmisena kirjeldatakse töö metoodikat ja uurimisobjektide valimit, samuti ka andmekogumismeetodit. Töö empiirilises osas uurib autor esmalt üleriigiliste poliitikakujundajate ja haridusvaldkonna ekspertide nägemust õmblusteta haridusest, kirjeldab Rapla maakonna haridusmaastikku, uurib ning analüüsib seejärel läbi viidud küsimustike põhjal Raplamaa hariduse koostöövõrgustikku. Empiirilises osas selgitatakse välja ka osapoolte nägemused ja ootused õmblusteta haridusele ning tuuakse välja olemasolevad takistused koostöövõrgustiku toimimisel. Analüüsi tulemusena selgub, et mitmete osapoolte teadlikkus õmblusteta hariduse kontseptsiooni sisu kohta on üsna madal ning et poliitikakujundajad näevad õmblusteta haridussüsteemi teistsugusena kui seda näevad koolide personal ja õpilaskond. Tuleb ka välja, et praegune haridusalane koostöövõrgustik vajab kindlasti arendamist, kuna mitmed koolid teevad koostööd vaid endaga samas omavalitsuses olevate haridusasutustega. Haridusvõrgustiku takistusena tuuakse küsimustike vastustes välja koordinaatori puudumine (mis ei ole küll võrgustikulisele haridussüsteemile omane), koolide eripärad (näiteks koolipidajad, koolitüübid) ning vähese informatsiooni jagamine.

ABSTRACT

Seamless education management and its implementation mechanisms in the county of Rapla

Estonian Ministry of Education and Research has set a new goal and model for education system which is so-called seamless education. Meaning it is a system that allows effortless transitions and individual learning, which is based on strong networking relationships between the actors of the field of education. The aim of this research is to find out the actors visions and expectations for the seamless education system and possible implementation mechanisms in the county of Rapla. The author has chosen to research following actors: the students and the staff of schools in Rapla county, officials, local and national policy makers and experts. The bachelor's thesis is composed of three parts: the first, theoretical part describes public administration models, network theory, top-down and bottom-up models of policy implementation, and the method of forward and backward mapping. The next part is focused on the methodology of the work, selection of the research objects, as well as data collection method. In the empirical part the author first examines the vision of national policy makers and experts in the field of education about seamless education and describes the educational system of Rapla county. Based on the carried out questionnaires, author then analyzes the functioning of the education network for seamless education in the region, presents parties' views on seamless education as well as the existing obstacles for the network functioning. The analysis shows that the knowledge of concept of seamless education among many parties is rather low and that policy makers see the seamless education system differently from school staff and students. It also turns out that the current cooperation network in the field of education definitely needs to be developed, as many schools only cooperate with educational institutions among the same municipality. The actors introduced the lack of a coordinator (although not inherent in a network-based education system), the specificities of schools (eg types of schools) and the lack of information as an obstacle for functioning educational networks.

SISUKORD

LÜHIÜLEVAADE	3
ABSTRACT	4
KASUTATUD LÜHENDITE NIMISTU	6
SISSEJUHATUS	7
1. TEOREETILINE LÄHENEMINE	9
1.1 Avaliku halduse mudelid	9
1.2 Võrgustike valitsetus	14
1.3 Poliitika rakendamine võrgustikuliste toimijate keskkonnas	17
1.3.1 Top-down vs bottom-up poliitika rakendamine	17
1.3.2 Edaspidi ja tagurpidi kaardistamine	18
1.4 Teoreetilise raamistiku kokkuvõtte õmblusteta hariduse võtmes	19
2. METOODIKA	21
3. EMPIIRILINE OSA	23
3.1 Õmblusteta hariduse definitsioon	23
3.2 Raplamaa haridusruum	27
3.3 Hariduse koostöövõrgustiku toimimine Raplamaal	30
3.3.1 Koolide küsimustik	31
3.3.2 Õpilaste küsimustik	39
3.3.3 Poliitikakujundajate ja ametnike küsimustik	41
KOKKUVÕTE JA JÄRELDUSED	47
KASUTATUD ALLIKAD	52
Lisa 1. Küsitlus Raplamaa koolide personalile	56
Lisa 2. Küsitlus Raplamaa 9.-12. klassi õpilastele	61
Lisa 3. Küsitlus vallajuhtidele ja ametnikele	63
Lisa 4. Raplamaa koolidevaheline koostöö	65

KASUTATUD LÜHENDITE NIMISTU

Lühendid

HTM - Haridus- ja Teadusministeerium

KOV - kohalik omavalitsus

NPM - *New Public Management* (eesti k: Uus avalik haldus)

ROL - Raplamaa Omavalitsuste Liit

HEV - hariduslike erivajadus

MTÜ - mittetulundusühing

SISSEJUHATUS

Eesti Haridusstrateegia eelnõus 2035. aastaks on kasutusele võetud uudne mõiste ning siht “õmblusteta haridus”, mille kohaselt peaks haridussüsteem toimima viisil, mis võimaldab õppijakeskset individuaalseid valikuid toetavat ja sidusa haridussüsteemi toimimist. Õpilase koolitee on paindlik ning üleminekud haridusastmete või ka koolide vahel on sujuvad. Haridusstrateegia 2035. aasta eelnõus on suund ühendada üldharidus- ja kutsekoolide, täiskasvanute koolitusasutuste, kultuuri- ja noorsootöösutuste, töökohtade jt õppekeskkondadega ning kaasata aktiivselt kohalikke ettevõtteid ja kodanikuühendusi. (Tark ja tegus Eesti 2035..., 2019) Õmblusteta hariduse rakendamine eeldab senisest tihedamat koostööd koolide ja omavalitsuste vahel, mille toimimiseks on vajalik võrgustikuline hariduse juhtimine. Raplamaal asub kolme eri liiki kooli pidajaga haridusasutust - munitsipaal-, era- ja riigikoolid. Raplamaal tegutseb 23 haridusasutust - nendest kaks algkooli, kolmteist põhikooli, neli gümnaasiumi, kaks kutsekooli, üks erakool ning üks erikool (ROL, 2019).

2018. aastal alustas tööd Rapla linnas maakonna esimene riigigümnaasium - Rapla Gümnaasium, mis asendas kaks eelnevat Raplas asuvat munitsipaalgümnaasiumi. Rapla maakonnas on tänasel päeval neli gümnaasiumiharidust pakkuvat asutust. Kaks gümnaasiumi asub Raplas, millest üks on täiskasvanute gümnaasium. Kohilas ning Märjamaal on samuti gümnaasiumiõpet pakkuvad koolid. (*Ibid*) Praxis märkis aga oma prognoosis “Eesti põhikooli- ja gümnaasiumivõrgu prognoos aastaks 2020” Raplamaale optimaalseks gümnaasiumite arvuks 1-2 gümnaasiumi olenevalt õpilaste arvu kujunemisest ja muudest teguritest, maakonna põhikoolide optimaalseks arvuks nägi Praxise analüüs ette 14-15 kooli. (Pöder, Veski, Lauri, ja Kirss, 2014)

Selleks, et pakkuda õppijakeskset sujuvaid üleminekuid võimaldavalt haridussüsteemi, on vajalik tugev koostöö haridusasutuste vahel.

Käesolev bakalaureusetöö püüab välja selgitada Raplamaa haridusvaldkonnaga seotud osapoolte nägemuse õmblusteta haridussüsteemist ja ootused selle rakendusmehhanismidele, analüüsib hetkeseisu toimivatest võrgustikest ning toob välja võimalikud takistused koostöö arendamisel. Töö autor on püstitanud järgmised uurimis- ja alauurimisküsimused:

- Millised on Raplamaa haridusvaldkonnaga seotud eri osapoolte nägemused ja ootused õmblusteta haridussüsteemile?
 - Millised on senised koostööpraktikad koolide vahel?
 - Mis on olnud takistused koostöövõrgustiku toimimisel?

Autor valis antud uurimisteema, kuna leiab, et kuigi Eestis pakutav haridus on rahvusvaheliselt tunnustatud, on siiski haridussüsteemis veel palju probleemkohti, millest tuleb hiljem ka töös juttu. Kvaliteetse, sidusa ning paindliku hariduse pakkumine peaks autori arvates olema kõigi haridusvaldkonna osapoolte eesmärk. Seega lugedes Haridus- ja Teadusministeeriumi eelnõud 2035. aastaks, tundus õmblusteta hariduse siht töö autori jaoks ideaal, mille kujundamine hõlmaks kõiki haridusega seotud osapooli ning mille tulemuseks oleks sidus ja tugev haridusvõrk. Kuna antud haridusvaldkonna siht on võrdlemisi uus (esimesena tutvustatud 2018. aastal) ja kõikide osapoolte teadlikkus õmblusteta haridusest pole eelduste kohaselt väga hea, tundus antud teema uurimiseks aktuaalne ja oluline. Töö keskendub spetsiifiliselt Raplamaa piirkonnale, kuna töö autor on läbinud üldharidusliku koolitee Raplemaal ning sealset haridusvaldkonda varemgi uurimistööid koostanud, mistõttu oli antud piirkond autorile huvipakkuv.

Töö koosneb kolmest osast. Teoreetilises osas annab autor ülevaate valitsemiskorralduse mudelitest, võrgustikuteooriast, poliitika rakendamise ülalt-alla ja alt-üles mudelitest ning edaspidi ja tagurpidi kaardistamise meetoditest, mis loovad raamistiku uurimistöö empiirilisele osale analüüsima õmblusteta hariduse rakendamise valmisolekut ja selleks vajalikke valitsemiskorralduslikke mehhanisme. Teises osas tutvustab autor uurimistöö metoodikat, nii uurimisprobleemi kui ka andmekogumise meetodeid. Empiiriline osa keskendub uurimistöö käigus läbiviidud küsitluste ning kesksete poliitikaosapoolte seisukohtadele ja poliitikadokumentide analüüsile õmblusteta haridusest ja selle rakendamisest. Küsitluse saadeti kogu Raplamaa koolide töötajaskondadele, 9.-12. klassi õpilastele ning Rapla maakonna poliitikakujundajatele ja haridusvaldkonnaga seotud ametnikele.

1. TEOREETILINE LÄHENEMINE

1.1 Avaliku halduse mudelid

Töö esimese peatüki osas on lahti seletatud erinevad avaliku halduse mudelid, toodud välja nende tugevused ja nõrkused. Kuigi haridusmaastikul on koolidel mitmetes küsimustes antud autonoomia, on tihti üldisem haridussuund ja otsused (hariduspoliitika) määratud siiski riigi poolt. Seetõttu on töö kontekstis tähtis uurida, milline riigi avaliku halduse mudel soosib enim sujuvaid üleminekuid võimaldavat õmblusteta haridussüsteemi.

Avaliku halduse peamised mudelid on traditsiooniline avalik haldus, uus avalik haldus ning valitsetus. Need on kõik aga teoreetilised ideaalid ning reaalses elus aga ühtegi puhast süsteemi pea kunagi ei kohta. Tänapäevaste riikide valitsemiskorraldustes on sageli põimitud mitme erineva avaliku halduse vormid.

Traditsiooniline avalik haldus

Traditsioonilise ehk klassikalise avaliku halduse algusajaks võib pidada 19. sajandi teist poolt (Hughes, 2003), samas traditsiooniline avaliku halduse hiilgeajaks saab pidada 20. sajandi keskpaika, kus riigilt oodati suurel määral sotsiaalseid hüvesid (Osborne, 2006).

Klassikaline avalik haldus on suuresti baseerunud era ja avaliku sektori dihhotoomiale, kus püüdi avaliku ja erasektori funktsioonide selgeks eristamiseks. Klassikalist avalikku haldust iseloomustab ametniku kui eliitse professioni teke. Ametnikud valiti valdavalt avaliku teenistuse komisjoni poolt avatud konkursi kaudu lähtudes nende kompetentsidest ning nende karjäär kestis soovi korral terve elu kuni pensionile minekuni.

Keskne oli avalikku teenistusse sisenemine ning selles atesteerimis- ja teiste edenemisnõuete täitmine. Ootused ametnikele olid peamised: üldkompetentside omamine (riigihalduse tundmine), lojaalsus tema riigile ja tegevuse maksimaalne apoliitilisus. Keskkel kohal olid jäigad bürokraatlikud reeglid, et maksimeerida universaalsust ja sõltumatust. (Hughes, 2003) Avaliku sektori eelarved olid inkrementaalsed ehk järk-järgulise juurdekasvuga (Osborne, 2006), mis tegi avalikust sektorist aina kulukama süsteemi. Valdas selge taotlus kirjalikule

dokumenteerimisele ja ja nende baasil võimalike valitsemisolukordade mudeldamisele ja reguleerimisele. Üles oli ehitatud hierarhiline kontrolli ja järelvalvesüsteem ja selged alluvusuhted. (Hughes, 2003)

Traditsioonilist avalikku halduse doktriini kujunemist mõjutasid oluliselt Ameerika Ühendriikides Woodrow Wilson ning Euroopas Max Weber. Klassikalise avaliku halduse üheks aluseks oli Weberi bürokraatia teooria, mille ideeks oli erapooletu, professionaalse ametkond, kes ei vahetunud koos uute valitsuste võimuletulekuga. Weberi teooria baseerus kolmele põhilisele juhitüübile - karismaatiline, traditsiooniline ja ratsionaal-legaalne. Traditsioonilises avalikus halduses oli ideaalne juhtimistüüp tingimata ratsionaal-legaalne juhtimine. Weberi bürokraatia mudel oli hierarhiline, ta leidis, et avalikud teenistujad peaksid liikuma juhtivatele kohtadele süsteemisiseselt oma teenete põhjal. Selline idee eeldab, et kõik ametnike tegevused lähtuvad avalikkuse huvide maksimeerimisest ning ei arvesta sealjuures võimalikku ametniku omakasupüüdlikkust. (*Ibid*)

Wilsoni ideeks oli eristada poliitika kujundamine, mis on poliitikute ülesanne, ning selle elluviimine, mis on administratsiooni ja ametnike ülesanne. Ta leidis, et ametkond peaks olema võimalikult tehniline ning instrumentaalne ja tegutsema eraldiseisvana poliitilistest jõududest. (*Ibid*)

Klassikalist avalikku haldust hakati 1970ndatel ja 1980ndatel kritiseeritseerima põhiliselt nende nelja punkti läbi:

1. Wilsoni ideed - hoida poliitika kujundamine ning elluviimine lahus - oli reaalses elus raske teostada, sest poliitika kujundamine ja selle rakendamine ei saa tihti praktikas olla järgalt eristatud. Samuti poliitika kujundamine eeldas tihti spetsiifilist ametnikkonna ekspertteadmist. Teisalt võis poliitikate rakendamisel olla vajalik poliitikute eestvedamine (näiteks poliitikate legitiimsuse suurendamiseks).
2. Ainsa parima viisi (ingl k *one best way*) idee - ehk iga võimaliku probleemi täpseks lahendamiseks koostada juhised - tekitas tegelikkuses ametnikele suuremahuliselt tööd juurde ning ei muutnud probleemide lahendamist mingil viisil kiiremaks ja efektiivsemaks. Mida rohkem tekkis juurde seadusi ja nüansse, seda keerulisemaks ja

bürokratlikumaks muutus kogu poliitika elluviimise protsess ühelt poolt ja poliitika rakendamise variatsioonide ja erijuhtumite hulk teiselt poolt.

3. Weberi bürokraatia mudel, mis muutis ametnike töö väga aeganõudvaks ja mahukaks protsessiks. Kõik eluvaldkonnad arenesid ning tekkis juurde aina rohkem juhtumeid, mille puhul oli raske rakendada universaalseid manuaale. Bürokratlik süsteem nägi ette, et avalik haldus peab toimima nii, et ametnikul ei tekiks võimalust iseseisvalt tegutseda. Kogu klassikaline masinbürokratlik mudel pärssis seega ametkonna ja üldisemalt riigi innovaativsusust.
4. Bürokratlikku süsteemi peeti inimese individuaalseid vabadusi piiravaks. Samuti peeti taolist avalikku haldust ebaefektiivseks ja vähem tootlikuks võrreldes erasektoriga. Süsteem oli muutunud kulukaks ning bürokratlik ametkond oli muutunud kinniseks ja iseend taastootvaks süsteemiks. (*Ibid*)

Uus avalik haldus

Uus avalik haldus ehk *New Public Management* (NPM) hakkas välja kujunema 1970ndatel vastusena heaoluriigi kriisile ja riikide heaolupoliitika ja avaliku sektori toimimise üha kallinevale masinavärgile. (Hughes, 2003) Avaliku sektori toimimine traditsioonilise avaliku halduse raames oli tollaegse erasektori kiire arengu ja efektiivsusega võrreldes väga aeglane ja mitte nii tõhus.

Uue avaliku halduse peamiseks valitsemispraktikas rakendatud tunnusteks saab pidada erastamist, detsentraliseeritust ja erasektorilt juhtimispraktika ülevõtmist. NPM ideeks oli delegeerida erasektorile võimalikult palju eelnevalt riigi vastutusalas olnud funktsioone, muutes seeläbi riigi toimimist läbipaistvamaks ja efektiivsemaks (Osborne, 2006), jättes riigile vaid selle klassikalised avaliku võimu rakendamise ja poliitika kujundamise funktsioonid. Uus avaliku halduse teooria kaasas riigivalitsemisse turumehhanismi toimimist, et tekitada rohkem konkurentsi ja seeläbi paremat ja tõhusamat teenuse osutamist. NPM baseerub neoliberaalsel lähenemisel, mis seab eesmärgiks võimalikult õhukese detsentraliseeritud riigiaparaadi. (Hughes, 2003)

Uus lähenemine keskendus võrreldes traditsioonilise avaliku haldusega avalikus teenistuses enamtulemustasustamisele ning juhtide isiklikule vastutusele. Uus avalik haldus lähenes avaliku sektori tööle paindlikumalt ja isiklikumalt (individuaalsete soorituseesmärkide seadmine), jõudes sellest tuleneva arenguga järgi ka erasektorile. Ametnikeks palgati oma ala kitsas eksperte, majandusteadlasi ning kogemustega juhte, kes hakkasid enim tähelepanu pöörama finants- ja strateegilisele juhtimisele. Kuna uues juhtimismudelid olid palgatud professionaalid, kes pidid ka enda töö eest ise vastutama, tähendas see, et tehtud vigade eest võis ametnik oma töökohta avalikus sektoris kaotada. Võeti arvesse, et ametnikku kui inimest motiveerivad tema personaalsed soorituseesmärgid, mitte pelgalt riigi ja avalike huvide teenimine. Avaliku teenistuja kontseptsioon muutus märgatavalt. Ametnikud hakkasid aina enam suhtlema pidevalt poliitikutega ning andma enda sisendit poliitika kujundamisse. Neil on senisest suurem vabadus teha otsuseid poliitika elluviimisega seotud küsimustes. Kui traditsioonilises avalikus halduses loeti saavutustena ametniku sisendit, siis NPM mudelis mõõdetakse ametniku tulemuslikust väljundite ehk lõpptulemuse põhjal. Avalikus sektoris asendus karjääripõhine süsteem tulemuspõhise ja positsiooni süsteemiga, kus palgati tööle kogemustega inimesi, sõlmiti tähtajalisi töölepinguid ning tunnustati heade töötulemustega ametnikke. (*Ibid*)

Uue avaliku halduse kriitikaks peetakse käsitlust, et avalikku sektori saab juhtida samal viisil, kuidas juhitakse erasektori. Avalikus sektoris on kordades raskem hinnata mingi tegevuse mõju ja tulemuslikkust võrreldes erasektoriga, kus mõõdikud on enamasti konkreetsemad. Majanduspõhise lähenemise on raske ellu viia avalikus sektoris. Võrreldes erasektoriga on nn tarbija olemus tunduvalt erinev. Kuigi sarnaselt erasektorile ootab kodanik riigilt piltlikult tasu eest teenuseid, ei saa siiski riigi kodanikke lõpuni käsitleda kui tarbijaid. (*Ibid*)

Valitsetus

Valitsetuse (*governance*) keskne tuum seisneb avaliku ja erasektori tugevas integreerituses ühiste huvide tingimustes. Kui NPM viis avaliku sektori hägustumiseni avalike teenuste ja ülesannete täitmisel, kuna palju varasemaid avalikke ülesandeid anti üle era- ja kolmandale sektorile, siis riikide (poliitika kujundamise ja rakendamise) keskseks väljakutseks kujunes

sellise valitsemisliku pluralismi haldamine. Selle tõttu on valitsetuse valitsuse rakendamispäktika kesksed iseloomujooned on võrgustikud ning partnerlussuhted (Peters ja Pierre, 1998). Kickert (1993) ja Rhodes (1997) on valitsetust kirjeldatud ka kui “isetoimivat organisatsioonidevahelist võrgustikku”. Valitsetuse mudel hakkas kujunema 1990ndatel Euroopas eelkõige heaolu riikides. (Peters ja Pierre 1998)

Valitsetuse teooria toimimise aluseks on riigisüsteem, kus on väga palju üksteisest sõltuvaid osapooli, kes kõik panustavad osaliselt avalike teenuste osutamisse, olles teatud määral kaasatud ka poliitika kujundamise protsessi. Seetõttu on olulisteks komponentideks tugevad organisatsioonide vahelised suhted, protsesside juhtimine ning avaliku teenuste orienteeritus olla võimalikult tõhus ja tulemuslik. (Osborne, 2006)

Sarnaselt uuele avalikule haldusele on valitsetuse idees riigiülesannete delegeerimine erasektorile. Erasektoriga lepingute sõlmimine ja selle läbi neile avaliku sektori ülesannete edasi andmine vähendab mõneti valitsuse ja ka kogu avaliku sektori mõjuvõimu, kuna poliitika kujundamisse on antud mudelis kaasatud rohkem osapooli ning ära delegeeritud ülesanded nüüd valitsuse otsese kontrolli alt väljas. Üldiselt on arvamused, et riigisektor on ühiskonnast suhteliselt võõrandunud, siis NPM ja valitsetuse mudelid püüavad kaasata ühiskonda poliitika korraldusse ja riigi toimimisse. Valitsetuse teooria arutleb muuhulgas ka ametniku vajalikkuse üle. (Peters ja Pierre, 1998)

Globaalsete muutuste tõttu on valitsused pidanud pidevalt kohanema. Poliitikad, mis võtavad arvesse vaid kohalikku piirkonda, peavad nüüd enda suunad üle vaatama, et mitte jääda maha avatud ja rahvusvahelisest süsteemist. See eeldab riikidevahelist vabakaubandust; tööturu regulatsioonide leevendamist, et olla paindlikumad; riigiettevõtete erastamist kulude vähendamiseks; üksikisiku vastutuse suurendamine ja valitsuse eelarve kärpimine ning avaliku teenistuse määratlus kui viimane abinõu inimestele, kes on sotsiaalselt või majanduslikult hätta jäänud. (Considine, 2006)

Considine (2003) toob välja valitsetuse peamised neli tüüpi (Tabel 1):

- protseduuriline riigijuhtimine
- ettevõtte stiilis riigijuhtimine
- turukorralduslik riigijuhtimine

- võrgustikupõhine riigijuhtimine

Ta hindab erinevaid tüüpe neljas dimensioonis: ratsionaalsuse allikas ehk veendumuste baas, mille põhjal tegutsetakse; kontrolli vorm, mille põhjal tegusid kontrollitakse; peamine eelis ehk mis on teatud süsteemi kasulik omadus ning teenuste pakkumise fookus ehk mille või kelle teenimisele on avaliku halduse mudel peamiselt keskendunud. Nende dimensioonide põhjal saab erinevaid avaliku halduse vorme omavahel hästi võrrelda ning iseloomustada.

Protseduurilist riigijuhtimist saab pidada sarnaseks traditsioonilise avaliku haldusega, kus tegude aluteks on seadused. Teist ehk ettevõtte stiilis juhitavat avaliku halduse mudelit võib samastada NPMiga, mille ideeks oli võtta erasektorist üle juhtimispraktikad ning neid valitsemises kasutada. Turukorralduslik mudel seab valitsemise keskmesse turule omase konkurentsi. Neljandat ehk võrgustikupõhist juhtimise tüüpi peab Considine ideaaltüübiks, teised valitsetuse tüübid on suuremal ja vähemal määral olnud kasutuses OECD riikides 1980ndatel ja 1990ndatel.

Tabel 1. Valitsetuse tüübid

	Ratsionaalsuse allikas	Kontrolli vorm	Peamine eelis	Teenuse pakkumise fookus
Protseduuriline	Seadusandlus	Reeglistik	Usaldusväärsed meetodid	Universaalne
Ettevõtte stiilis	Juhtimine	Plaan	Eesmärgile suunatus	Sihtrühmad
Turukorralduslik	Konkurents	Lepingud	Kulupõhisus	Maksumus
Võrgustikupõhine	Kultuur	Ühistootmine	Paindlikkus	Kliendid

Allikas: Considine (2003)

1.2 Võrgustike valitsetus

Kaasaegses avalikus halduses on sageli probleemiks konkreetsete poliitiliste sõlmküsimumuste lahendamine läbi hierarhilise ja range süsteemi. Seevastu on turu- ning võrgustikupõhine lähenemine muutunud aina tulemustele orienteeritumaks. Suuna, mille kohaselt erinevate osapooltega läbirääkimiste teel komplekteeritakse valdkonnapoliitikaid, eelduseks on era- ja

avaliku sektori vahelised partnerlussuhted, strateegilised liidud, dialoogirühmad, erinevad nõuandekomiteed ja organisatsioonidevahelised võrgustikud. Varasem era- ja avaliku sektori dihhotoomia on asendumas võrgustike valitsetusega. Avaliku poliitika kujundamine ning rakendamine ei toimi enam ainuüksi läbi poliitiliste institutsioonide, vaid läbi interaktiivsete valitsemisvormide kaasates erinevaid osapooli. Riigi roll on siiski poliitika protsessis tähtsal kohal, mitte nn ülalt alla enda ideid pealesuruvas vormis, vaid koostöös mitme osapoolega - tulemuseks on valitsemiskorraldus, kus tähtsateks komponentideks saab pidada läbirääkimisi, usalduse kujundamist ning vastastikust sõltuvust. (Sørensen ja Torfing, 2007)

Võrgustikupõhine koostöö keskmes on võrgustiku osaliste vahelisele vastastikulise sõltumisele, samuti on fookuses sotsiaalne keskkond, mille üksteisest sõltumine loob. Võrgustiku juhtimist saab vaadelda kui kombineeritud juhtimis- ja õppimiselemente, millel on tihti koordineerivad ning suunavad funktsioonid. Sellised arengud juhtimises osutuvad sotsiaalse kapitali ning vajalike komponentide (näiteks usaldus, nõuanded, oskusteave, krediit) koondamisele, mis on vajalik kogukondade võrgustikupõhise koostöö toimimisel. (Considine, 2006)

Considine (2006) toob koostööstruktuuride osas välja viis peamist küsimust, mis võrgustikke iseloomustavad.

1. Mandaat ja seadusandlik alus

Tuleb määrata alus, mille järgi võrgustikupõhine koostöö toimib, selleks võib olla formaalne kokkulepe, ühised eesmärgid ja jagatud vastutus. Samuti seada paika koostöö eesmärgid, mille järgi formuleerida ühise tegevuse protsess.

2. Struktuur

Ehk liikmelisus ja liikmete valimine. Üldjuhul on keskvalitsusel pigem kaudsem, toetav roll ning kohaliku valitsemise tasandil otsesem panus ja roll. Muidugi ka kogukond ning sihtrühmad, kelle roll ja kaasatuse otsesus sõltub nii nende endi kui ka koostöö olemusest.

3. Ressursid

Koostööstruktuuri eelarve on mitmete erinevate vahendite komplekt: pakkumus- ja lepingumehhanismid, nende kinnitamisprotsessid, auditid, stiimulid ning reeglistik, mille järgi eelarvet kasutatakse. Tähtsaks osaks on seega aruandluse pidamine ressursside üle.

4. Tegevuskava

Koostöö aluseks on tegevuskava kokku panemine. See võib olla suunatud näiteks kohalike andmete koondamine, kohalike kogukondadega konsulteerimine ja läbirääkimiste protsess või ka prioriteetide paika seadmine ning selle tarbeks ressursside eraldamine.

5. Mõju ulatus

Koostöö eesmärk on midagi mõjutada, näiteks kohalikku juhtimist läbi kolmanda ning erasektori kaasamise. Tulemuseks võib olla iga üksiku partneri käitumise muutumine, et saavutada kollektiivne eesmärk.

Klijn ja Koppenjan (2000) võtavad oma artiklis kokku võrgustike mudelile suunatud kriitika:

1. Teoreetiliste aluste ja kontseptsioonide puudumine.
2. Peamine lähenemisviis on metafooriline - on kirjeldav, kuid ei paku selgitusi poliitiliste protsesside kohta.
3. Võimu rolli vähetähtsustamine - teooria rõhub peamiselt koostööle ja konsensusele, jättes välja konfliktid ja võimu jaotuse.
4. Selgete hindamismõõdikute ja -raamistiku puudumine.
5. Normatiivsed vastuväited võrgustike toimisele - võrgulises lähenemisviisis peetakse valitsusorganisatsioone teiste organisatsioonidega võrdväärseks ning see võib ohustada poliitilisi uuendusi kui ka üldist heaolu.

1.3 Poliitika rakendamine võrgustikuliste toimijate keskkonnas

1.3.1 Top-down vs bottom-up poliitika rakendamine

Poliitika rakendamisel saab Helga Pülzl'i ja Oliver Treib'i (2006) järgi läheneda kolmel eraldiseisval viisil:

1. *Top-down* ehk ülalt-alla mudel
2. *Bottom-up* ehk alt-üles mudel
3. Hübridmudelid

Ülalt-alla teooria kujunes arusaamast, et poliitika rakendamine saab alguse keskvalitsuse otsusest. Selles mudelis käsitletakse poliitika kujundamist sisendina ning poliitika rakendamist väljundina. Ülalt-alla teooria näeb kausaalset seost kujundatud poliitikate ning tulemuste vahel, eirates poliitika rakendajate mõju tulemustele.

Alt-üles teooria tekkis aga kriitikana vastu varasemale ülalt-alla teooriale. Poliitilised tulemused ei olnud piisavalt seotud algsete poliitiliste eesmärkidega, mis seadis kahtluse alla ülalt-alla teoreetikute kirjeldatud kausaalse seose. Lükati ümber käsitlus, et poliitikad määratletakse valitsuse tasandil ja et poliitika rakendajad peavad neid eesmarke võimalikult täpselt järgima. Selle asemel pakuti kohalikele poliitika rakendajate suuremat tegutsemisvabadust, kuna nemad on probleemide algetele lähemal kui keskvalitsuse liikmed.

Ülalt-alla poliitika rakendamisel lähtutakse otsuste tegemisel poliitilistest otsustest ehk kõige nõ ülemisest tasandist, sealt edasi liigutakse alla suunas ning jõutakse poliitika rakendajateni ehk bürokraatideni välja välja. Alt-üles mudelis algab aga poliitika rakendamine konkreetsete poliitikate elluviimises osalejate väljaselgitamisega ehk poliitilise süsteemi nn alumisest tasandist, seejärel liigutakse kujundamisega edasi vertikaalselt ehk poliitiliste otsusteni ja horisontaalselt, et selgitada välja valdkonna võrgustikud ning võimalikud lahendused. (Pülzl ja Treib, 2006) Tabelis 2 on välja toodud ülalt-alla ja alt-üles poliitika rakendamise erinevused.

Tabel 2. Poliitika rakendamise mudelid

	Ülalt-alla	Alt-üles
Uurimisstrateegia	Ülalt-alla: poliitilistest otsustest administratiivse elluviimiseni	Alt-üles: üksikutest bürokraatidest poliitika elluviimise võrgustikeni
Analüüsi eesmärk	Proгноos poliitika soovitusseks	Kirjeldus ja põhjendus poliitikast
Rakendamisprotsessi iseloom	Hierarhiline juhendamine/suunamine	Detsentraliseeritud lahendust otsiv
Demokraatia alusmudel	Elitaarne	Kaasav

Allikas: Pülzl ja Treib (2006)

1.3.2 Edaspidi ja tagurpidi kaardistamine

Elmore (1979) järgi on poliitikat võimalik rakendada kahel erineval viisil - edaspidi ning tagurpidi kaardistades.

Edaspidi kaardistamine algab protsessi ülaosast - poliitikakujundaja nägemusest ning määratletakse seejärel kindlad sammud, et teha erinevatel tasanditel poliitika rakendajatele selgeks, mida neilt oodatakse. Protsessi alumisse osasse jõudes panevad poliitikakujundajad jällegi väga konkreetselt paika eeldatava tulemuse, et kõik tasandid (nt riiklikud ja kohalikud) käituksid kindla plaani järgi ning seejärel tuuakse välja märgatav mõju sihtrühmale, mis läheb kokku algse eesmärgiga. (Elmore, 1979)

Edaspidi kaardistamise kriitikaks on asjaolu, et poliitikakujundajad kontrollivad organisatsioonilisi, poliitilisi ja tehnoloogilisi protsesse, mis mõjutavad omakorda poliitika rakendamist. Arusaam, mille kohaselt poliitika rakendajad omaksid otsest ja otsustavat kontrolli poliitika elluviimise üle, ei tööta enamasti praktilistes juhtudes. Poliitika rakendajatele on delegeeritud volitused poliitikakujundajate poolt, seega on neil keeruline vabavalikuliselt tegutseda. (*Ibid*)

Tagurpidi kaardistamine seab kahtluse alla eelduse, et poliitikakujundajad peaksid rakendusprotsessis toimuvale sügavalt mõju avaldama. (Elmore, 1985) Samuti seatakse kahtluse alla väga konkreetsed poliitikadirektiivid, konkreetsed haldusvastutuse avaldused ja

eelduse, et täpselt määratletud tulemused suurendavad tingimata poliitika eduka rakendamise tõenäosust. (Elmore, 1979)

Tagurpidi kaardistamise olemus on edaspidi kaardistamise olulistes aspektides vastandlik. Kaardistamine ei alga mitte protsessi ülaosast, vaid viimasest võimalikust etapist, kus rakenduslikud toimingud kohtuvad eravalikutega. Protsess ei alga mitte poliitilise tahteavaldusega, vaid rakendusprotsessi madalaimalt tasemelt tulnud spetsiifilise käitumisavaldusega, mis vajab muudetud poliitikat. Alles pärast käitumisavaldust püstitatakse poliitika eesmärk, mis tuuakse esmalt välja organisatoorse toimingute paketina ning alles seejärel tulemuste kogumina. Protsessis madalaimal astmel paika pandud eesmärk liigub mööda tasandeid üles, esitades igal tasandil küsimused: “Milline on teatud üksuse võime mõjutada eesmärgi saavutamist?” ning “Milliseid ressursse antud üksus eesmärgi saavutamiseks vajab?”. Alles poliitikaanalüüsi viimases etapis kirjeldatakse suurima võimaliku mõjuga poliitikat, mis suunab vajalikud ressursid üksustesse, kelle mõju tulemusele on ulatuslikum. (*Ibid*)

1.4 Teoreetilise raamistiku kokkuvõte õmblusteta hariduse võtmes

Õmblusteta haridus saab toimuda vaid võrgustikulises keskkonnas.

Traditsioonilise avaliku halduse mudelis oleks õmblusteta haridust väga keerukas teostada. Kuna osapoolteks on lisaks riigile ja omavalitsustele ka kutsekoolid, erakoolid, huvikoolid, noorsootöö keskused, samuti ka era- ning kolmanda sektori organisatsioonid, siis traditsioonilise mudeli hierarhia ja tegutsemisviis siin ei töötaks. Uue avaliku halduse mudel, kus keskmis on riigijuhtimine ettevõtte stiilis ning läbi võimalikult madalate kulutuste, samuti õmblusteta õppekorraldust ei soosiks. NPM ideeks on riigi funktsioonide delegeerimine erasektorile, vähendades sellega riigi kulutusi ja tekitades suuremat konkurentsi. Kuna aga õmblusteta õpe vajab võrgustikke, kus osapooled on võrdsed, ei oleks liigselt konkureerivas keskkonnas võimalik seda teostada. Valitsetuse mudeli võrgustikupõhine toimimine on teooria, kus aluseks on partnerlussuhted, milles osapooled on üksteisest sõltuvad ning seotud poliitika kujundamisega. See arusaam rakendus ka õmblusteta

hariduse idees, kus osapooled on võrdsed partnerid, kujundavad oma tegevuse läbi hariduspoliitikat ning kus võrgustikud on isetoimivad. Õmblusteta haridus nõuab erinevate koolipidajate (kooli tasandid ning sektorid) kaasamist, tingimusi õpilaste liikumiseks haridusasutuste vahel ning integreeritud süsteemi.

Kuna õmblusteta õpe põhineb suuresti õppijakesksusel ja tema individuaalse õpitee kujundamisel, oleks väärt rakendada sellist haridusvaldkonna poliitikat ülalt-alla mudelis ning edaspidi kaardistamise läbi. Õmblusteta õppe toimimine vajab tugevalt toimivaid võrgustikke ning suhtlust koolide ja kooli pidajate (horisontaalne tasand) ning omavalitsuste üksuste ja Haridus- ja Teadusministeeriumi (vertikaalne tasand) vahel. Hariduspoliitika rakendamine peaks toimuma alt-üles mudelis (Pülzl ja Treib, 2006), kus esmalt kaardistatakse valdkonda kuuluvad sihtrühmad ja nende ootused ning sealt edasi minnakse lahenduse otsimise ning poliitikapaketi vormistamise juurde. Õmblusteta haridussüsteemi peaks rakendama tagurpidi kaardistamise (Elmore, 1979) abil, kus sihtrühmad annavad oma sisendi muutuvale poliitika ja näevad muutuses vajadust ning kust alles siis liigutakse edasi konkreetse poliitika rakendamiseni. Õmblusteta haridus vajab sihtrühmapõhist lähenemist, mis kaasaks poliitika rakendusse võimalikult palju valdkonnaga seotud osapooli.

Tänast Eesti riigi avaliku halduse korraldust ei saa kindlasti pidada võrgustikupõhiseks valitsetuseks. Samas on võimalus, et 2035. aastaks on haridusvaldkond korralduslikus mõttes muutunud. See kõik oleneb poliitikakujundajatest ja haridusvaldkonnaga seotud osapooltest. Järgnevalt käsitletakse empiirilises osas õmblusteta hariduse rakendusmehhanisme Rapla maakonnas.

2. METOODIKA

Uurimistöö on kujundatud kvalitatiiv- ja kvantitatiivandmekogumise ja analüüsimise meetodite kombinatsioonina. Nendest esimest rakendatakse õmblusteta hariduse sisu mõtestamise analüüsimisel ja haridusvaldkonna osapoolte koostöö kaardistamisel ning teist sihtrühmade hoiakute väljaselgitamisel. Uurimistöö on deduktiivse uuringukujundusega, kus analüüsitava valitsemiskontsepti raamistamine ja andmekogumise ettevalmistused ning tulemuste mõtestamine lähtub eelnevalt kujundatud teoreetilisest raamistikust.

Andmekogumise meetodina viidi käesoleva uurimistöö raames läbi uuring, kus küsitleti erinevaid haridusvõrgustikuga seotud sihtrühmi õmblusteta hariduse teemadel. Kuna hiljuti on Raplamaal läbiviidud uurimus maakonna omavalitsusüksuste ja haridusasutuste koostöövõrgustiku kujundamisest, mis käsitleb muuhulgas ka õmblusteta haridussüsteemi ja mille käigus viidi läbi põhjalikud fookusrühma intervjuud kooli-, omavalitsusjuhtide ning haridusametnike seas, siis otsustas töö autor valida andmekogumismeetodiks laiemat küsitlust, mis kaasab lisaks eelmainitud osapooltele ka kogu kooli personali ning 9.-12. klassi õpilased.

Küsitluste valim jaotub üldjoontes kolmeks osaks, selle moodustavad:

1. Raplamaa koolijuhid ja -personal,
2. Raplamaa koolide 9.-12. klasside õpilased ning
3. Raplamaa omavalitsusjuhid ja haridusvaldkonnaga seotud ametnikud.

Raplamaa 23-s koolist saadeti küsitlus üle 650 direktori, aineõpetaja, õppealajuhataja, majandusjuhi, arendusjuhi ja tugipersonalile. Õpilastele suunatud küsitlus saadeti läbi koolide õppealajuhatajate Raplamaal õppivatele 9.-12. klassi noortele. 9.-12. klassi noored on valitud just seetõttu, et neil on piisavalt vanust, et õmblusteta haridussüsteemi kohta arvamust avaldada ning ka kogemusi seoses üleminekuga koolides. Poliitikakujundajate ning ametnike küsitlus saadeti Raplamaa omavalitsuste vallavanematele ning abivallavanematele, hariduse ning arendustegevusega seotud ametnikele ning volikogude hariduskomisjoni esimeestele ning liikmetele, keda oli kokku pea 40. Küsitlus viidi läbi interneti teel vahemikus 28. aprill kuni 12. mai 2020.

Samuti viidi läbi dokumendianalüüs, kus võeti uurimise alla haridusvaldkonnaga seotud isikute seisukohad ja arusaamad õmblusteta haridusest, et saada teada haridusvaldkonna kujundajate ja ekspertide nägemus antud suunast. Uuritavaid artikleid ja dokumente oli kokku 13, analüüsi valiti kõiki kättesaadavad artiklid ja dokumendid, mis sisaldasid õmblusteta haridussüsteemi mõiste lahtiseletamist.

3. EMPIIRILINE OSA

3.1 Õmblusteta hariduse definitsioon

Haridus- ja Teadusministeerium poolt avaldatud ja kolme ekspertrühma poolt koostatud visioonidokumentide Tark ja tegus Eesti 2035 kokkuvõttes (Tark ja tegus Eesti... 2020) defineeriti õmblusteta haridust kui “iga inimese arengut võimaldav” ning “individuaalseid valikuid toetav, st sujuvaid üleminekuid võimaldav haridussüsteem”. Siiski pole õmblusteta hariduse tähendust piisavalt lahti seletatud ja lõpuni kindlaks määratud. 15. veebruaril 2019 avaldas Õpetajate Leht artikli “Mida arvavad erakonnad hariduse sõlmküsimustest?” (Pärismaa, 2019), kus intervjueriti kaheksa erakonna (Keskerakond, Isamaa, Sotsiaaldemokraatlik erakond, Reformierakond, EKRE, Eesti 200, Vabaerakond ja Eestimaa Rohelised) seisukohti haridusküsimustes. Üheks uuritavaks küsimuseks oli ka erakondade haridusvaldkonna eestkõnelejate arusaam õmblusteta haridusest. Raplamaa Omavalitsus Liidu poolt algatatud ning Tallinna Ülikooli teadlaste poolt läbi viidud projekti käigus uuriti Raplamaa haridusalast koostöövõrgustikku, mis käsitles muuhulgas Raplamaal õmblusteta hariduse juurutamise küsimust (Sootla, Kattai ja Viks, 2020).

Erinevate haridusvaldkonna kujundajate ja võtmeisikute poolt on ilmunud viimase aasta jooksul erinevaid arvamuskäsitlusi õmblusteta hariduse teemal. Uurimise alla on võetud kõik 13 kättesaadavat artiklit ja dokumenti, mis käsitlesid õmblusteta hariduse mõistet. Järgnevalt on tabeli (Tabel 3) kujul välja toodud igast dokumendist ja artiklist lause või lõik, kus autor(id) kirjeldab (kirjeldavad) õmblusteta hariduse mõistet. Tabeli lõpus võetakse kokku haridusvaldkonnaga seotud isikute nägemused õmblusteta haridusest.

Tabel 3. Dokumendianalüüs

Allikas	Isik/organisatsioon	Õmblusteta hariduse mõiste
Õpetajate Lehe artikkel (15.02.2019)	Mailis Reps	Haridussüsteem, kus on võimalik tõrgeteta liikuda ühelt haridusastmelt järgmisele, ühest koolitüübist teise ning kasutada võimalusi kogu senise õpikogemuse arvestamiseks.

	Tõnis Lukas	Õmblusteta haridus tähendab paindlikku õppijakeskset haridussüsteemi ja individuaalset lähenemist igale õpilasele, igäihe õiguste ja vastutuse tasakaalu.
	Jevgeni Ossinovski	Üleminekud ühelt astmelt teisele peavad olema sujuvad, ilma umbteedeta ning loomulikult on võtmesõna „õppijakesksus“.
	Margit Sutrop	Õmblusteta haridus osutab sellele, et õpitakse eri keskkondades (kool, huvikool, noorsootöö keskus, kultuuriasutus, töökohapõhine õpe), mille vahel on senisest suurem koostöö.
	Jaak Valge	Haridusmudel, kus klasside piirid ei ole selged. Kui mõni õpilane on suuteline ja soovib kooli läbida n-ö omas, teistest kiiremas tempos, tuleb seda lubada ja soodustada.
	Kristina Kallas	Haridussüsteemi terviklikkus, mis on loodud õppijast lähtuvalt – üleminek ühelt haridusastmelt järgmisele on sujuv, liikumine haridusasutuste vahel samuti.
	Märt Läänemets	Õmblusteta haridus on eelkõige võrdsete võimaluste haridus, kus ühest haridusastmest teise üleminek on sujuv: ükskõik, millises koolist õpilane tuleb, ta peab saama jätkata haridusteed ükskõik millises järgmise astme õppeasutuses vastavalt oma tulemustele.
	Jüri Ginter	Kodust lasteaeda ja lasteaiast kooli üleminek ning edasised üleminekud ja koolivahetused ei tekita üleliigset stressi.
Õpetajate Leht artikkel (9.11.2018)	Marju Lauristin	Uue strateegia keskpunktis pole aineteadmised, vaid isiksuse võimestamine, ja see saab toimuda ka väljaspool kooli, näiteks huviringis, vabatahtlikus tegevuses jne.
Innove blogi (18.04.2019)	Urve Sellenberg (Innove Harju piirkonna juht)	Paindlik ja iga inimese arengut võimestav.
Pealinn artikkel (3.05.2019)	Tiiu Kuurme (Kasvatusteaduste dotsent)	Erinevate haridustüüpide vaheliste piiride kadumine. Näiteks kaoksid piirid kutsekoolide ja ülikoolide vahel ehk noor inimene võib moodustada individuaalse õppekava, mistõttu muutub haridus personaalsemaks.

Viimsi Teataja artikkel (12.12.2019)	Peeter Sipelgas (Viimsi valla haridus- ja kultuurikeskuse rajamise projektijuht)	„Õmblusteta haridus“ ehk iga õpilase individuaalse haridustee kujundamine. Usun, et aja möödudes hakkavad üha enam häägustuma piirid formaalse ja mitteformaalse hariduse vahel, sest mõlema valdkonna eesmärk on üks – lapse arengu toetamine.
Eesti Päevaleht artikkel (19.04.2019)	Anneli Võsandi (YFU Eesti juhatuse liige)	Tegemist on lähenemisega, mis eeldab hariduse vaatlemist elukestva tervikuna. Samuti eeldab individuaalseid valikuid toetav õmblusteta haridus paindlikkust, mis lubaks nii formaalset kui mitteformaalset õpet näha ühtse süsteemina, mille abil kujuneb inimene teadlikuks, teotaheliseks ning võimekaks ühiskonna liikmeks. Õmblusteta haridussüsteem toetab eneseteostuse võimalusi ning jagatud väärtusi nii inimese kui riigi tasandil.
Riigi Kinnisvara uudised (18.04.2019)	Teet Tiko (Haridus- ja Teadusministeeriumi kutsehariduse osakonna juhataja)	Lisaks võimalusele õppida mõlemas koolis pakutavate kursuste järgi on tulevikus õpilastel võimalik kasutada ühiselt ka mõlema kooli taristut. Nii saab õppija ise valida oma huvidele ja vajadustele vastavaid kursusi kas kutsekoolist või riigigümnaasiumist ning vajadusel ka ühest koolist lihtsamini teise üle minna.
Sirp artikkel (25.10.2019)	Liisa Puusepp (Keskkonnaministeeriumi keskkonnateadlikkuse nõunik ning Tallinna Ülikooli ökoloogia keskuse teadur)	Keskkonnahariduse vaatepunktist paistab, et aina ja enam rõhutatakse seda, et õppimine toimub sujuvalt mitmesugustes õpikeskkondades, haridussüsteem on üles ehitatud koostööle ning formaal- ja mitteformaalhariduse vahelt kaovad barjäärid.
Rapla maakonna omavalitsusüksuste ja haridusasutuste strateegilise arengu koostöövõrgustiku kujundamine	Georg Sootla, Kersten Kattai, Ave Viks (Tallinna Ülikooli Ühiskonnateaduste instituudi õppejõud ning teadlased)	Peab tagama paindliku ja süsteemse õpilaste liikumise erinevate koolide ja haridussüsteemiga seotud asutuste vahel.
HTM visioonidokument 2019	Haridus- ja Teadusministeerium, ekspertrühmade kokkuvõte	Individuaalseid valikuid toetav „õmblusteta“, st sujuvaid üleminekuid võimaldav haridussüsteem.

Haridusstrateegia 2035 “Heaolu ja sidususe ekspertrühma visioon”	Ekspertühma juhid: Marju Lauristin, Krista Loogma	Institutsionaalsed müürid kutse-, kesk- ja huvihariduse vahel on kadunud ning õmblusteta õpikeskkond võimaldab iga õppijal neid vabalt ühendada, moodustades endale sobiva personaalse õpiraja.
Haridusvisiooni „Tark ja Tegus Eesti 2035“ peamisi ideid	Krista Loogma (Tallinna Ülikooli kutsehariduse professor)	Avatud, paindlikke õppimisvõimalusi loov haridus.
Eesti 2035 töömaterjal: Arenguvajadused (Juuni 2019)	Riigikantselei, Rahandus- ministeerium	Haridussüsteemi paindlikkuse suurendamiseks ning innovatsiooni tugevdamiseks on oluline juurutada n-õ õmblusteta haridussüsteemi, mis pakub õppijatele personaalsemat lähenemist ning paindlikke õpiteid (näiteks võimalus pakkuda kutseõppeasutuses õpetatavaid aineid ka gümnaasiumites, võimalus valida läbitavate õppeainete raames eri raskusastmega tasemed, näiteks andekate noorte puhul keskhariduse läbimine kiiremas tempos võrreldes tavapärasega jne).

Osapooled mõistavad sisulises mõttes õmblusteta hariduse sisu ning iseloomustavad seda üsna sarnasel viisil nagu HTM seda kirjeldanud on. Tuuakse välja sujuvate üleminekute aspekt: võimalust liikuda koolide vahel nii horisontaalselt kui ka vertikaalselt ilma takistusteta. Samuti mainiti kutseõppe, ülikoolide ja mitteformaalse hariduse kaasamist üldharidusse, et võimaldada õpilasel areneda enda huvide ja võimete kohaselt. Enamik pidasid õmblusteta hariduse kontseпти juures tähtsaks ka õppijakesksust ning individuaalset lähenemist iga õpilase haridusteele, osapooled kirjeldasid mõiste all ka paindlikku õppesüsteemi, mis võimaldab näiteks võimekamatel õpilastel läbida haridustee kiiremas tempos. Kuna tegemist oli osapooltega, kes olid suuremal või vähemal määral haridusvaldkonna eksperdid ning pädevad inimesed haridusteamade arutamiseks, siis oli antud osapoolte nägemus suhteliselt sarnane ning erisusi ja vastuolusid arvamustes ei leidunud.

3.2 Raplamaa haridusruum

Raplamaal tegutseb 23 kooli (Joonis 1). Lisaks valla poolt ülalpeetavatele üldhariduskoolidele, on Raplamaal ka kaks kutsekooli, riigigümnaasium, mittestatsionaarset õpet pakkuv kool, üks erakool ning üks erikool. (ROL, 2020)

Algkoolid: Alu Kool, Varbola Lasteaed-Algkool.

Põhikoolid: Kabala Lasteaed-Põhikool, Hagudi Põhikool, Valgu Põhikool, Eidapere Kool, Juuru Eduard Vilde Kool, Järvakandi Kool, Kaiu Põhikool, Kehtna Põhikool, Kivi-Vigala põhikool, Rapla Kesklinna Kool, Rapla Vesiroosi Kool, Valtu Põhikool, Vana-Vigala Põhikool.

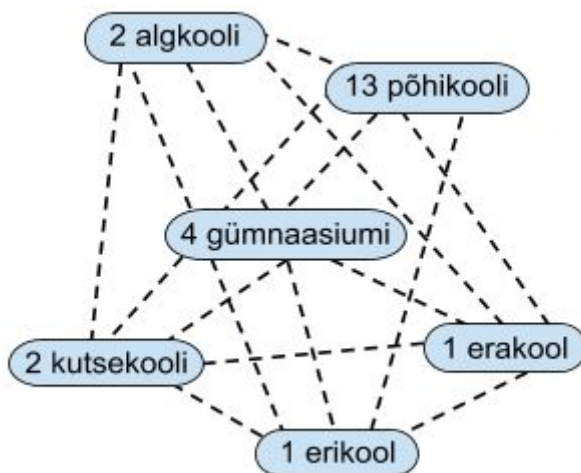
Gümnaasiumid: Kohila Gümnaasium, Märjamaa Gümnaasium, Rapla Gümnaasium (Riigigümnaasium), Rapla Täiskasvanute Gümnaasium

Kutsekoolid: Kehtna Kutsehariduskeskus, Vana-Vigala Tehnika- ja Teeninduskool.

Erakoolid: Raikküla Kool

Erikoolid: Püha Miikaeli Kool (Kohila Mõisakool)

Joonis 1. Raplamaa koolid 2020. aastal

Autori koostatud. Allikas: Raplamaa Omavalitsus Liit

Õpilaste arv üldhariduskoolis on viimasel kümnendil vähenenud ca 1900 võrra (Rapla maakonna tervise- ja heaoluprofiil, 2019). Aina vähem õpilasi asutub Raplamaal gümnaasiumi- või kutseharidusõppesse (Tabel 4). Nagu sissejuhatuses välja toodud, prognoosis Praxis oma analüüsis 2020. aastaks Rapla maakonna optimaalseks gümnaasiumite arvuks 1-2 kooli ning maakonna põhikoolide optimaalseks arvuks 14-15 kooli (Pöder, Veski, Lauri, ja Kirss, 2014).

Tabel 4. Raplamaal õpilased aastatel 2014-2018

Aasta	1.-3. klass	4.-6. klass	7.-9. klass	Gümnaasium (10.-12. klass)	Mittestatsionaarne õpe	Kutsehariduslik õpe	Kokku
2014	1 164	1 044	1 102	801	176	796	5 083
2015	1 211	1 047	1 075	716	182	758	4 989
2016	1 256	1 125	1 036	738	189	783	5 127
2017	1 271	1 148	1 037	705	176	692	5 029
2018	1 250	1 216	1 071	711	197	638	5 083

Autori koostatud. Allikas: Statistikaamet

Pärast 2017. aasta haldusreformi, on Raplamaa jaotatud neljaks omavalitsuseks - enne haldusreformi oli omavalitsusi kümme. Rapla (Rapla, Raikküla, Juuru, Kaiu), Kehtna (Kehtna, Järvakandi), Kohila (Kohila), Märjamaa (Märjamaa, Vigala). (Rahandusministeerium, 2018) Igas omavalitsuses on võimalik omandada põhiharidust, kolmes omavalitsuses neljast ka gümnaasiumi haridust.

Lisaks formaalset õpet pakkuvatele haridusasutustele tegutseb Raplamaal ka kuus registreeritud huvikooli. Nendeks on Kaiu muusikakool, Kehtna kunstide kool, Kohila keskkonnahariduse keskus, Märjamaa muusika- ja kunstikool, Rapla huvikool ning Rapla muusikakool. (Eesti.ee, 2020) Seega igas omavalitsuses võimaldatakse lisaks formaalsele haridusele omandada ka mitte-formaalset haridust. Järgnevas tabelis 5 on omavalitsuste lõikes välja toodud Raplamaal tegutsevad haridusasutused.

Tabel 5. Raplamaa haridusasutused 2019

Asutus/teenus	Rapla	Kehtna	Kohila	Märjamaa
Munitsipaal-koolid	Rapla Kesklinna Kool Rapla Vesiroosi Kool Alu Kool Hagudi Põhikool Kabala Lasteaed-Põhikool Juuru Eduard Vilde Kool Kaiu Põhikool	Kehtna Põhikool Valtu Põhikool Järvakandi Kool Eidapere Kool	Kohila Gümnaasium	Märjamaa Gümnaasium Kivi-Vigala Põhikool Vana-Vigala Põhikool Varbola Lasteaed Algkool Valgu Põhikool
Erakoolid			Kohila Mõisakool	Gaia kooli Mõisamaa klassid <i>(Tänaseks tegevuse lõpetanud)</i>
Riigikoolid	Rapla Gümnaasium Raikküla Kool	Kehtna Kutseharidus-keskus		Vana-Vigala Tehnika- ja Teeninduskool
Munitsipaalsed noortekeskused	Rapla ANK keskus Raikküla noortetuba Purku noortetuba Kabala noortetuba Kuusiku noortetuba Alu noortetuba Juuru noortetuba Kaiu noortetuba	Järvakandi ANK Kehtna ANK Kaerepere noortetuba	Kohila ANK Hageri ANK Prillimäe noortetuba	Märjamaa ANK Vana-Vigala ANK Sipa noortetuba Varbola noortetuba
Munitsipaalsed muusika- ja kunstikoolid	Rapla Muusikakool Kaiu Muusikakool Juuru Eduard	Kehtna Kunstide Kool	Kohila Koolituskeskus	Märjamaa Muusika- ja Kunstikool

	Vilde Kooli Huvikool			
MTÜna tegutsevad spordikoolid	Rapla Korvpallikool Rapla Tantsustuudio Raplamaa Jalgpallikool Rapla treeningstuudio		Kohila Jalgpallikool Kohila Võrkpalliklubi Võrkpallikool Kohila Spordiklubi Spordikool	

Allikas: Rapla maakonna tervise- ja heaoluprofiil (2019)

Raplamaal tegutseb tänaseks 17 kohaliku omavalitsuse ülalpeetavat üldhariduskooli, üks erakool ning neli riigi ülalpidamisel olevat kooli, millest kaks on kutseõpet pakkuvad haridusasutused, üks gümnaasium ning üks hariduslike erivajadustega laste kool. See tähendab, et kooli pidajate kirjusus maakonnas on suur ning võrgustike toimimiseks on vaja kõikide osapoolte huvi ja valmisolekut.

Sootla, Kattai ja Viks (2020) toovad Raplamaa raportis ühe hariduse territoriaalset juhtimiset kompleksse asjaoluna välja koolide eri omanikud ja nende killustatuse. Lahendusena tuuakse raportis välja koolide omanikevaheliste võrgustikulistee suhtete loomise, osapoolte kaasatuse suurendamine ühistes suuremates projektides ning ka ühine projekt, mille raames oleks osapooltel võimalik tutvuda õmblusteta hariduse väliskogemustega. (*Ibid*)

3.3 Hariduse koostöövõrgustiku toimimine Raplemaal

Uurimistöö käigus läbi viidud küsitluses uuriti koolijuhtide ja töötajate käest, milliste Raplamaa koolidega ning millistes valdkondades on nende kool teinud kahe viimase aasta jooksul koostööd. Samuti küsitleti omavalitsusjuhte ning haridusametnikke, kellelt uuriti, milliseid meetmeid kasutab nende omavalitsus hariduse koostöövõrgustiku edendamiseks.

3.3.1 Koolide küsimustik

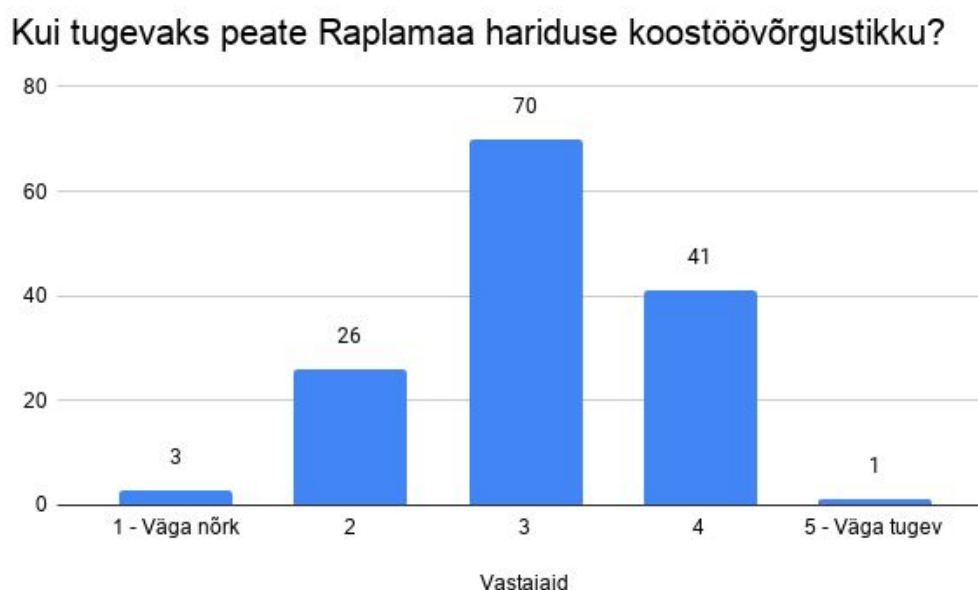
Küsitlus (Lisa 1) saadeti kõikidele 23-le Raplamaa koolide töötajatele. Vastajaid oli kokku 141. Vastajaid oli kõigist Raplamaa koolidest vähemalt üks välja arvatud Eidapere Kool ja Varbola Lasteaed-Algkool, kust küsitlusele vastajaid ei olnud. Vastajatelt uuriti esmalt nende ametipositsiooni ning ka haridusasutust, milles peamiselt töötatakse.

Koostöövõrgustiku hindamine

Küsitluses (Lisa 1) paluti kooli töötajaskonnal hinnata Raplamaa haridusalast koostöövõrgustikku skaalal 1-5, kus "1" tähistab väga nõrka koostöövõrgustiku toimimist ning "5" väga tugevat. Vastuste keskmine väärtus oli "3.07", kõige sagedamini valiti vastusevariant "3", millel oli 70 vastajat, ning "4", millel oli 41 vastajat (Diagramm 1).

Seejuures analüüsid eraldi koolide juhtkonda (direktor, majandusjuhataja, haldusjuht, arendusjuht, õppealajuhataja, õppevaldkonna juht/koordinaator, projektijuht) ning õpetajaid ja tugipersonali, on vastustes märgata erisust. Koolide juhtkondade töötajad on keskmiselt hinnanud hariduse koostöövõrgustiku tugevuseks "3.13" 5-palli skaalal, kuid õpetajad ning tugipersonal hindas võrgustiku tugevust keskmiselt "3.06". Siinkohal tuleb ka arvesse võtta seda, et juhtkonda kuuluvaid vastajaid oli 24 ja õpetajaid/tugipersonali 117.

Diagramm 1. Lisa 1. Küsimus: "Kui tugevaks peate Raplamaa hariduse koostöövõrgustikku".

Allikas: Autori koostatud

Koostöö koolide vahel

Küsitluses uuriti ka kooli töötajatelt, milliste Raplamaa koolidega on nende kool teinud viimase kahe aasta jooksul koostööd. (Lisa 1) Vastajatel paluti märkida kõik koolid ja kõik valdkonnad, milles nende kool on mõne muu kooliga koostööd teinud viimase kahe aasta jooksul.

Allpool esitatud tabelis 6 (ülevaatlik tabel Lisa 4st) on välja toodud küsimustiku vastustest andmed iga kooli kohta - kool ning selle järel sulgudes on välja toodud konkreetse kooli vastajate arv; mitme erineva Rapla maakonna kooliga oli küsitlusele vastaja kool viimasel kahel aastal koostööd teinud ning viimasena mitmes erinevas valdkonnas oli konkreetne kool mõne teise Raplamaa kooliga koostööd teinud.

Tabel 6. Koostöö Raplamaa koolide vahel.

Kool (vastanute arv)	Koostöö mitme kooliga	Koostöövaldkonnad
Alu kool (5)	6	9
Hagudi Põhikool (2)	8	5
Juuru Eduard Vilde Kool (1)	2	4
Järvakandi Kool (1)	3	4
Kabala Lasteaed- Põhikool (5)	10	8
Kaiu Põhikool (5)	11	15
Kehtna Kutsehariduskeskus (8)	16	19
Kehtna Põhikool (6)	7	17
Kivi-Vigala põhikool (2)	4	9
Kohila Gümnaasium (15)	21	15
Märjamaa Gümnaasium (4)	6	3
Kohila Mõisakool (10)	5	15
Raikküla Kool (2)	3	3
Rapla Gümnaasium (10)	19	19
Rapla Kesklinna Kool (18)	14	23

Rapla Täiskasvanute Gümnaasium (6)	8	14
Rapla Vesiroosi Kool (17)	22	22
Valgu Põhikool (2)	2	3
Valtu Põhikool (1)	5	14
Vana-Vigala Põhikool (5)	3	12
Vana-Vigala Tehnika- ja Teeninduskool (7)	9	16

Allikas: Autori koostatud küsimustiku andmete põhjal.

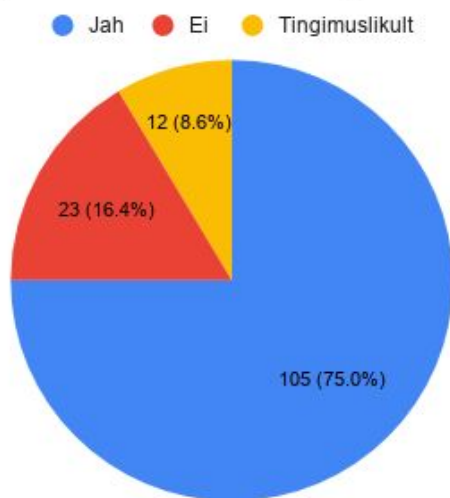
Andmeid analüüsid tuleb välja, et koolid, mis asuvad suurema elanikkonnaga piirkondades (Rapla Vesiroosi Kool, Kohila Gümnaasium ja Rapla Gümnaasium) teevad koostööd peaaegu kõigi teiste maakonna koolidega, samas väiksemate asulate koolid (Valgu Põhikool, Juuru Eduard Vilde Kool) teevad koostööd teiste koolidega tunduvalt vähem. Samuti tuli andmeid analüüsid välja, et koolid teevad rohkem koostööd omavalitsuste piires ehk näiteks Kehtna Valla koolid teevad enim koostööd omavahel ning Märjamaa piirkonna koolid omavahel. Andmeid vaadeldes on näha oli seost selle vahel kui mitme kooliga maakonnast koostööd tehakse ning kui mitmes erinevas valdkonnas koostöö toimub - mida rohkemate koolidega tehakse koostööd, seda rohkemates erinevates valdkondades koostöö toimub. Erandiks on sel juhul Kohila Mõisakool, Valtu Põhikool ja Vana-Vigala Põhikool, kes teevad koostööd küll üsna väheste koolidega, kuid mitmes erinevas valdkonnas.

Maakondlik koordinatsioon

Küsimustikus (Lisa 1) uuriti ka haridusasutuste töötajate käest, kas arvatakse, et haridusvõrgustiku keskne koordinatsioon peaks toimuma maakondlikul tasandil. (Diagramm 2) Kolm neljandikku vastanutest oli kindel, et haridusvõrgustiku maakondlik koordineerimine on vajalik. Diagrammilt 2 on näha, et üle 16% koolide töötajatest arvas aga, et selleks pole vajadust. “Muu” variandi valinud vastajad tõid oma vastustes välja täpsustused, millisel juhul nad maakondlikku koostöövõrgustiku juhtimist vajalikuks peaksid. Näiteks, et maakonna poolne koordinaator võib küll olla, kuid ainult sellest jääb väheks, on vaja ka koolide endapoolset initsiatiivi. Teine vastaja tõi välja, et maakondlik koostöö organisator peab olema erapooletu ning täitma selgelt ja läbipaistvalt ülesandeid. Oli ka vastaja, kes arvas, et koordineerimine peaks lähtuma riiklikest korraldustest, mis oleks antud edasi maakondlikule tasandile, kus toimiks maakonnasisene koostöövõrgustik.

Diagramm 2. Lisa 1. Küsimus “Kas haridusvõrgustik peaks olema koordineeritud maakonna poolt?”

Kas haridusvõrgustik peaks olema koordineeritud maakonna poolt? (lisaks riigipoolsele üldisele toele)

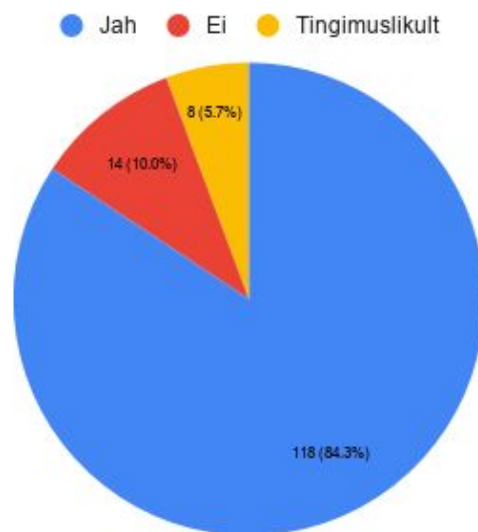
Allikas: Autori koostatud

Piirkondlike ettevõtete ja kolmanda sektori kaasamine

Koolide esindajatelt küsiti, kas haridusvõrgustikku peaks kaasama ka kohalikke ettevõtteid ja/või kolmandat sektorit. Enamik haridusasutuste töötajaid arvas, et see on vajalik, 10% vastajatest ei pidanud era- ja kolmanda sektori kaasamist vajalikuks. (Diagramm 3) “Muu” vastusevariandi valinud vastajad tõid välja näiteks selle, et koostöö ei tohiks olla kohustuslik, pigem vabatahtlik. Samuti toodi välja, et ettevõtetele ja kolmandale sektorile tuleb paika seada selged ootused ning koostöövõimalused.

Diagramm 3. Lisa 1. Küsimus: “Kas näete vajadust Raplamaa haridusvõrgustikku kaasamiseks ka piirkondlikke ettevõtjaid ja/või kolmandat sektorit?”

Kas näete vajadust Raplamaa haridusvõrgustikku kaasamiseks ka piirkondlikke ettevõtteid ja/või kolmandat sektorit?

Allikas: Autori koostatud

Nägemus ja ootused õmblusteta haridusele

Koolide personalil paluti küsitluses (Lisa 1) kirjeldada enda nägemust õmblusteta haridusest.

Üle kolmandiku vastajatest ütles, et ei oska õmblusteta hariduse mõistet lahti seletada.

Paljud vastajad tõid välja tõrgeteta liikumise ühelt kooliastmelt teisele. Samuti ka paindlik õppevorm ning õppija enesejuhtimise arendamine, mida on koolid pidanud riigi eriolukorra ja haridusametuste suletuse jooksul kasutama. Veel tõid paljud vastanud välja õppija eripära, võimete ja huvidega arvestamise, näiteks tuleks õpilast, kes on õppekavast maha jäänud, märgata ning aidata tal enda tempos õppematerjali omandada. HEV koolide esindajad tõid vastustes välja, et erikoolid peaksid jääma eraldiseisvaks, kuna HEV laste õpe tavakoolis ei suuda nende omapära ja tempoga arvestada. Paljud koolide töötajad mainisid vastustes, et koolidevahelist konkurentsi tuleks maandada - üks meede selleks oleks näiteks koolide rahastussüsteemi üle vaatamine, kuna hetkel pearahapõhine rahastus, mis paneb koole õpilaste eest nõ võitlema. Veel toodi vastustes välja, et vaja oleks maakondlikku koordineerivat üksust, kuid kogu struktuur peaks toimima nn alt-üles mudelil.

Järgnevalt on välja toodud kooli töötajaskonna vastustest korduvad märksõnad ja tähelepanekud:

- Tõrgeteta liikumine ühelt kooliastmelt teisele
- Võimetekohane õpe
- Õppija eripära, võimete ja huvidega arvestamine
- Õpilase annete märkamine koolisüsteemis
- Paindlik õppevorm, õppija enesejuhtimise arendamine
- Hinnete asemel arengule keskendumine
- Digipädevustega ainetunnid
- Analüütilise mõtlemise arendamine
- HEV laste kool peab säilima eraldiseisvana
- Haridussüsteem peab abistama erialavalikuga
- Koostöö igal tasandil (õpetajad, ressurss, kogemused)
- Õpilase professionaalne nõustamine õpitee vältel
- Õppekava mahtu vähendada

- Koolipsühholoogide töö
- Üldhariduskoolis võimalus valida aineid kutseõppe koolist, huvikoolist
- Konkurentsi maandamine - koolide pearahapõhise rahastuse ümber vaatamine
- Asendusõpetajate võrgustik
- Luua maakondlik haridusasutuste tervikorganisatsioon
- “Alt-üles” süsteemi kujundamine
- Regulaarne suhtlus koolide juhtkondade vahel
- Hea tasemega õpe olenemata õpilase elukohast
- Õppematerjalide ja õppetehnika jagamine koolide vahel
- Õpetajate koormuse ülevaatamine
- Edasiõppimise võimaluste tutvustamine õpilastele
- Koostöö omavalitsustega, ühised eesmärgid
- Kaasata projektiõppe ja loovtööde juhendajatena kooliväliseid spetsialiste

Järeldusena saab välja tuua, et õpetajate pilt õmblusteta haridusest on üsna kirju ning teadlikkus antud teemast pole väga kõrge - läbiviidud küsitluse põhjal ei olnud kolmandik kooli töötajaskonnast õmblusteta hariduse suunaga kursis ega osanud seda mõistet seletada. Kui võrrelda teadlikkust näiteks dokumendianalüüsis (Tabel 4) kajastatud osapoolte arusaamadega on haridusasutuste töötajate arusaam õmblusteta haridusest palju kirjum ning mõiste all tuuakse osati välja aspekte, mis on küll haridusvaldkonda puudutavad, kuid pole otseselt õmblusteta hariduse olemusega seotud.

Õmblusteta haridussüsteemi takistavad tegurid

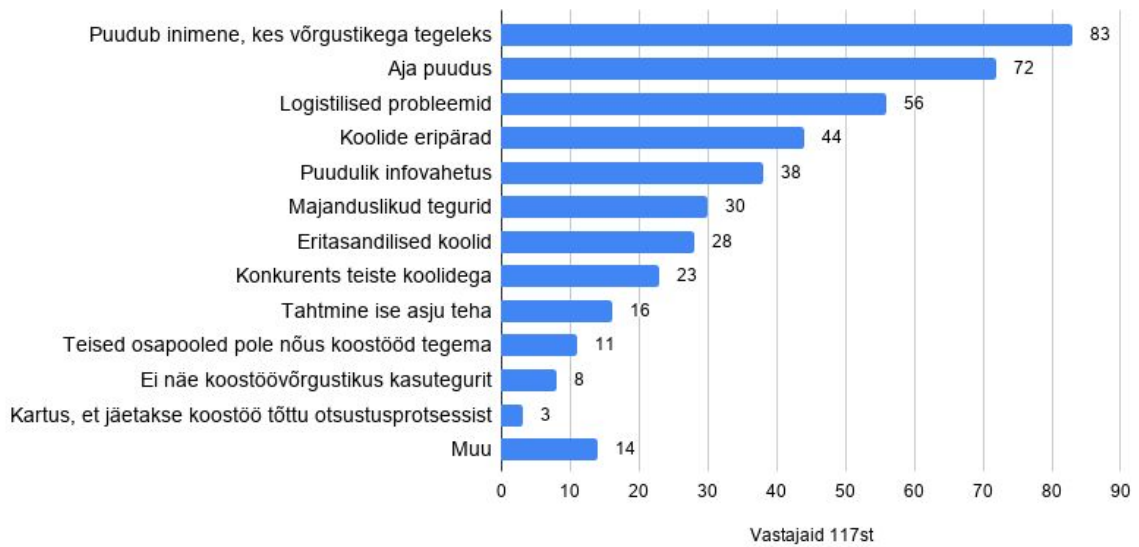
Koolide töötajaskonnal paluti märkida asjaolud, mis on senini takistanud koolidevahelise koostöövõrgustiku toimimist. Küsimuses (Lisa 1) oli välja toodud 12 võimalikku probleemkohta õmblusteta hariduse toimimises ning vastajatel oli ka ise võimalik lisada takistavaid tegureid. Pea 60% haridusasutuste töötajatest märkis, et üheks takistuseks on kindla inimese puudumine, kelle vastutusallas oleks võrgustikega tegelemine. Üle poolte vastanutest märkis takistuseks aja puuduse. Üle kolmandiku vastanutest ütles, et logistilised probleemid on takistanud võrgustiku toimimist. Pea kolmandik tõi välja, et probleemkohaks

on koolide eripärad. Veel märgiti takistustena puudulikku infovahetust, majanduslikke tegureid, koolide eritasandilisust ning konkurentsi teiste koolidega. (Diagramm 4)

Vähem toodi takistustena välja tahtmine iseseisvalt tegutseda, asjaolu, et teised osapooled pole koostöö tegemisest huvitatud, ei nähta koostöövõrgustikus kasutegurit ning kartuse, et jäädakse otsustusprotsessidest välja. Rapla Gümnaasiumi esindajad tõid “Muu” vastusevariandi all välja asjaolu, et kuna kool on võrdlemisi uus - tegutsenud vaid paar aastat - siis pole veel kohanetud ja koostöövõrgustikku toimima saadud.

Diagramm 4. Lisa 1. Küsimus: Millised on olnud senini takistused koostöövõrgustiku toimimisel?

Millised on olnud senini takistused koostöövõrgustiku toimimisel?

Allikas: Autori koostatud

3.3.2 Õpilaste küsimustik

Küsimustik (Lisa 2) saadeti Raplamaa 9.-12. klassi õpilastele läbi koolide õppealajuhatajate. Küsitlusele vastajaid oli kokku 93. Vastajaid oli seitsmest Raplamaa koolist.

Kogemused kooli vahetusega

Õpilastelt uuriti, et kas nad on oma haridustee jooksul kooli vahetanud. 93-st vastanust olid kooli vahetanud 54 õpilast ehk pea 60% vastajatest. Järgmisena uuriti kooli vahetanud õpilastelt, et kuidas möödus kooli vahetamine/üleminek. Veidi üle poole kooli vahetanud õpilastest ütlesid, et üleminek oli lihtne ja sujus ilma probleemideta. Kuus õpilast vastas, et ülemineku juures polnud konkreetselt ei midagi positiivset ega ka negatiivset. Ülejäänud 18 õpilast tõid oma vastustes välja, et üleminek koolide vahel oli raske - näiteks langesid seoses koolivahetusega õpilase hinded, ei olnud võimalik ühes koolis läbitud aineid teise üle kanda, kooli vahetus oli sunnitud (seoses riigigümnaasiumi loomisega) ning toodi välja veel probleeme, mis olid tingitud koolide erinevustest.

Samaaegselt õppimine mitmes haridusasutuses

Järgmiseks uuriti õpilastelt (Lisa 2), kas nad on oma õpitee jooksul osalenud kursustes/tundides mõnes muus koolis. Üle kolmandiku õpilastest vastas, et on seda teinud, neil paluti järgnevalt kirjeldada, kuidas toimus koostöö koolide vahel. Enamikel õpilastel probleeme ei esinenud, oli vaid neli õpilast, kes vastasid, et probleeme esines. Probleemidest toodi välja formaalõppe kooli ja huvikooli tundide kattumist ning seda, et läbitud ainet/tundi ei olnud võimalik ühest koolist teise kanda.

Nägemus ja ootused õmblusteta haridusele

Õpilastelt uuriti küsimustikus (Lisa 2), milline oleks nende hinnangul individuaalne ja tulevikku vaatav haridussüsteem.

Enim mainisid õpilased oma vastustes e-õppe ja koduõppe kui paindliku õppevormi mahu suurendamist. Paljud õpilased märkisid, et seoses riigi eriolukorraga on nad õppinud oma aega paremini planeerima ning sellised regulaarsed e-õppe päevad läbi kooliaasta pakuksid vaheldust igapäevasele kooli rutiinile. Veel tõid õpilased vastuses välja, et koolid peaksid

pakkuma rohkem valikaineid ning noortelt peaks küsima sisendit, et saada teada, milliseid valikaineid nad ootavad, samuti tahetakse, et valikained oleksid erialaspetsiifilisemad ning praktilisemad. Õpilased arvavad, et neil võiks olla võimalus koostada individuaalne õppekava, mis arvestab nende võimeid ja huvisid. Lisaks sooviksid õpilased rohkem digivõimalusi koolidesse ning sellega seonduvalt ka rohkem digipädevustega õpetajaid. Samuti mainisid õpilased oma vastustes ära koolipsühholoogide puuduse ning ülekoormatuse, mida võiks parandada.

Järgnevalt on välja toodud õpilaste vastustest korduvad märksõnad ja tähelepanekud:

- Rohkem koduõppe/e-õppe päevi
- Valikainete rohkus
- Koostada individuaalne õppekava
- Veebikursuste läbimise võimalus
- Erialased ja praktilised valikained
- Võimalus rohkem iseenda aega planeerida
- Sobiva õppesuuna valik
- Digipädevad õpetajad - digivõimaluste rohked tunnid
- Aidata õpilastel leida nende huvid ja neid arendada
- Rohkem õpilaste välisvahetusi
- Õpilase ja õpetaja vahel mentorlussuhe
- Rohkem reaalseid oskuseid (sh majandus- ja ettevõtlusõpe)
- Koolipsühholoogi tugisüsteem
- Rohkem infot teistes haridusasutustes toimuvate kursuste/ürituste kohta
- Õppemahtu korrigeerida
- Huvipakkuv ja kaasahaarav õpe
- Valikainete nädala konseptsioon

Sarnaselt haridusasutuste töötajatele on õpilaste arusaam õmblusteta haridusest laialivalgum ning mitmed välja pakutud lahendused on küll haridusvaldkonna üldpildis adekvaatsed, kuid pole õmblusteta hariduse idee poolt lahendatavad. Samas on üldiselt õpilaste arusaam õmblusteta haridussüsteemist täpsem kui koolide töötajaskonna oma.

Õmblusteta haridussüsteemi takistavad tegurid

Õpilaste küsimustik (Lisa 2) keskendub õmblusteta haridussüsteemi takistuste hindamisele läbi õpilase enda kogemuste. Küsitletavatel paluti kirjeldada probleemkohti senises hariduskoostöö toimimises.

Enim töid õpilased välja asjaolu, et infot hariduskoostöö võimaluste kohta on liiga vähe. Mitmes erinevas koolis haridust omandavad õpilased ütlesid, et tihti ei klapi omavahel tundide ega kooli ürituste/ekskursioonide toimumiste ajad. Veel tuuakse välja, et õpilasel on vähe vaba- ning puhkeaega, kuna õppemaht on väga suur.

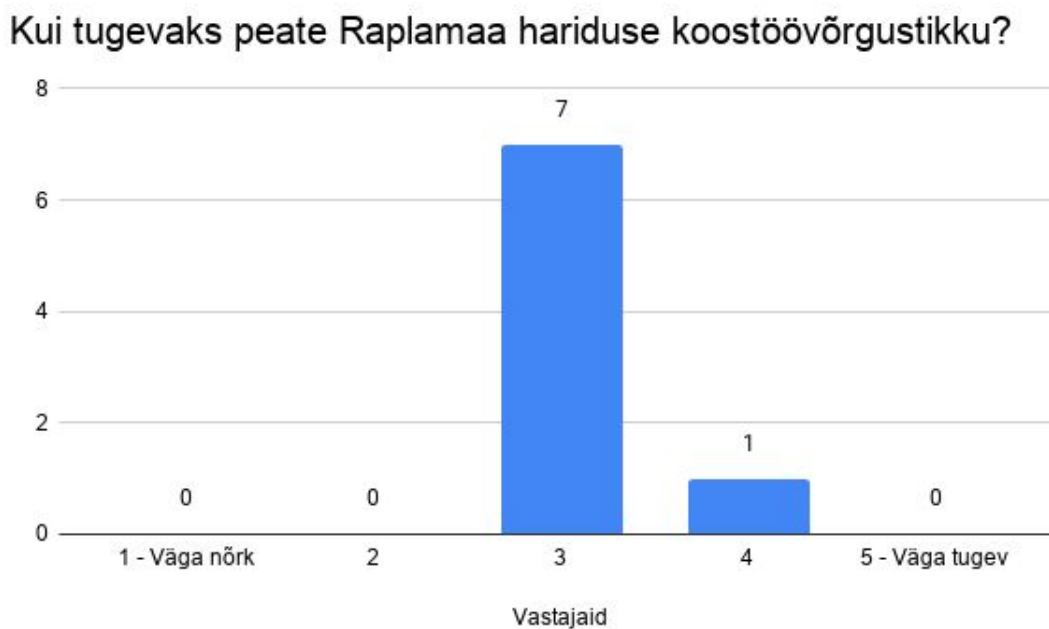
3.3.3 Poliitikakujundajate ja ametnike küsimustik

Erinev küsimustik (Lisa 3) saadeti Rapla maakonna omavalitsuste juhtidele, haridusvaldkonnaga seotud ametnikele, Raplamaa Omavalitsuste Liidu (ROL) haridusteamadega seotud töötajatele kui ka vallavolikogu esimeestele ning hariduskomisjoni liikmetele. Antud küsimustikul oli kaheksa vastajat. Igast omavalitsusüksusest oli vähemalt üks vastaja. Rapla vallast kaks, Kehtna vallast kaks, ROL-ist kaks ning Märjamaalt ja Kohilast üks vastaja.

Koostöövõrgustiku hindamine

Küsimustikus (Lisa 3), sarnaselt kooli töötajate seas läbi viidud küsimustikule, paluti hinnata Raplamaa hariduse koostöövõrgustiku tugevust. Hinnata sai 5-palli skaalal, kus "1" tähistas väga nõrka ning "5" väga tugevat koostöövõrgustikku. Keskmise hinnang võrgustiku tugevusele oli "3.13". Kusjuures mitte ükski vastanu ei hinnanud koostöövõrgustikku nõrgapoolseks ehk seitse küsitletavat hindasid tugevuseks "3" ning üks "4" (Diagramm 5).

Diagramm 5. Lisa 3. Küsimus: “Kui tugevaks peate Raplamaa hariduse koostöövõrgustikku?”

Allikas: Autori koostatud

Omavalitsuste meetmed koostöövõrgustiku toimimise edendamiseks

Järgnevalt paluti küsimustikus (Lisa 3) välja tuua omavalitsuste meetmed haridusvõrgustiku toetamiseks. Vastused on välja toodud piirkonna järgi.

Rapla vald

Vastajad, kes tegutsevad peamiselt Rapla vallas on välja toonud, et Vallavolikogu hariduskomisjoni on kaasatud koolide ja lasteaedade juhte ning et komisjon külastab haridusasutusi. Samuti on öeldud, et osaletakse haridusvaldkonna koostööprojektides.

Kehtna vald

Kehtna valla vastajad mainisid ära infovahetuse ja koostöö koolidega ning et Kehtna vallas tegutsevad huvitegevuse valdkonnas vallaülesed huviringid.

Kohila vald

Kohila valla esindaja märkis, et valla arengukavas on paika pandud haridusvaldkonna eesmärgid ning tegevused, samuti on olemas investeringute plaanid.

Märjamaa vald

Märjamaa vallas toetatakse rahaliselt aineühendusi, samuti kaasrahastatakse erinevaid maakondlikke projekte.

Raplamaa Omavalitsuste Liit (ROL)

ROL esindaja toob välja, et organisatsioonis on tööl haridusvaldkonda koordineeriv spetsialist, kes töötab aktiivselt hiljuti läbi viidud hariduse koostöövõrgustiku projekti tulemuste ja tegevuskava ellurakendamisega. Vastaja usub, et meetmed on osaliselt veel väljakujunemisejärgus, erinevaid variante veel katsetatakse. Samuti toob üks ROL esindaja välja, et maakonnas tegutseb koolijuhtide ühendus ning maakonna aineõpetajatel aineühendused.

Maakondlik koordineerimine

Poliitikakujundajatelt ning ametnikelt uuriti nende positsiooni maakondliku koordineerimise osas. (Lisa 3) Vastused jagunesid üldjoontes kahte kategooriasse: maakondlik koordineerimine on kas vajalik või mitte niivõrd vajalik.

Vajalik

- Koordineerimine peab toimuma koostöös Raplamaa omavalitsustega. Mõistlik oleks ühiselt luua Hariduskeskus, mis tegeleb kogu haridusvaldkonna ühtse juhtimisega.
- Maakondlik koordineerimine peaks toimuma kooli pidajate ja omavalitsusliidu koostöös.
- Koordineerimine on vajalik, kuid saab toimuda vaid kõigi valdade panustamisel.
- Maakonnas peab olema koordineerimine nende haridusvaldkondade korraldamiseks, mis ületavad KOVi piire - tugiteenused, HEV lapsed, aineõpetajate olemasolu, koolitused.

- Sõltub maakonna positsioonist tulevikus, kuid üldiselt on maakonna mastaap mõistlik koordineerimise üksus - on mitmekesine haridusvõrk. Riigi tasandil on koordinatsioon vajalik, kuid seda ei saa teha samal tasemel kui maakonnas

Vähem vajalik

- Maakonna tasemel koordineerimine pole vajalik, pigem läbi maakondlikke õpetajate teabepäevade/koolituste ning õpilaste maakondlike tasemetööde aidata kaasa koolide vahelisele suhtlemisele ja koostööle.
- Maakondlik koordinatsioon ei vaja täiendamist uue ametikoha näol, piisab ROL hariduse valdkonna spetsialistist, kuna Raplamaal vaid 4 KOVi.

Üldiselt on Raplamaa ametnikud ja poliitikakujundajad arvamusel, et maakondlik koordineerimine on vajalik, nägemused selle konkreetsest toimimisest erinevad vähesel määral.

Piirkondlike ettevõtete ja kolmanda sektori kaasamine

Järgnevalt uuriti küsitletavate käest nende arvamust piirkondlike ettevõtete ja kolmanda sektori kaasamise vajalikkust haridusvaldkonda. (Lisa 3) Küsitletavad on arvamusel, et erasektori kaasamist haridusse tuleks soosida. Järgnevalt on esitatud poliitikakujundajate ning ametnike arvamused kohaliku era- ning kolmanda sektori kaasamisest haridusse.

- Kindlasti tuleks kaasata - pakub võimalusi rikastada haridusvõrku näiteks õpilastele suunatud kogemusõppe näol, pakub õpetajatele ja koolidele üldist arenguvõimalust ja koostööpartnereid.
- Kaasamine peab olema asjakohane ning osapooltele vajalik ja kasulik.
- Ettevõtelt ning kolmandalt sektorilt peab saama sisendit probleemide ja vajaduste osas, näiteks arvestamaks kohapealse tööjõu spetsiifikaga.
- Era- ja kolmas sektor on haridusse suuremal või vähemal määral juba kaasatud, seda tuleks jätkata.
- Ettevõtjate ühendused on huvitatud kaasa rääkima karjäärinõustamise, eelkutseõppe ja kutseõppe teemal.

Nägemus ja ootused õmblusteta haridusele

Poliitikakujundajatelt ning ametnikelt uuriti nende nägemust õmblusteta haridussüsteemist. (Lisa 3)

Mitmetes vastustes kirjeldati õmblusteta hariduse mõiste all sujuvate üleminekutega haridussüsteemi kõigi haridustasemete vahel. Lisaks toodi välja, et õmblusteta haridus peab pakkuma piisavalt valikuvõimalusi ning arendama õppija individuaalseid teadmisi ja oskuseid. Samuti mainiti vastustes, et on vajalik koolidevaheline koostöö, näiteks üldhariduskoolid kutsekoolidega. Samuti toodi välja, et eelnevalt õpilase kohta kogutud teave peaks liikuma temaga haridusteel kaasa, see lihtsustab üleminekut.

Järgnevalt on välja toodud poliitikakujundajate ja ametnike vastustest korduvad märksõnad ja tähelepanekud:

- Laialdasem õpe ja arenguvõimalused
- Töö ja praktiliste kogemuste lõimumine teoreetiliste teadmistega
- Noorte kaasamine kogukondlikku ja maakondlikku arengusse
- Sidus haridussüsteem - vajab toimimiseks suhtlust ehk koostööd
- Sujuvat takistusteta liikumine nii alus-, üld-, kutse- kui kõrghariduse asutuste vahel
- Täiskasvanu õppe korraldamine (katkenud koolitee lõpetamine, ümber- ja täiendõpe)
- Süsteem, mis aitab õppijatel arendada individuaalsed teadmisi ja oskuseid
- Koostöö kutseharidusvaldkonnaga
- Piisavalt valikuvõimalusi pakkuv haridusvõrk
- Eelnevalt kogutud teave liigub õppijaga kaasa

Järeldusena on Raplamaa poliitikakujundajad ja ametnikud õmblusteta hariduse mõistega üsna hästi kursis, võrreldes koolide personali ning õpilastega on teadlikkus väga kõrge. Arusaam õmblusteta haridussüsteemist kattub suures osas HTM seletatud mõistega. Seda nähtust võib põhjendada ka asjaolu, et hiljuti viidi Raplemaal läbi maakonna omavalitsusüksuste ja haridusasutuste strateegilise arengu koostöövõrgustiku kujundamise raport (Sootla, Kattai ja Viks, 2020) kus põhilisteks osapoolteks olid lisaks koolijuhtidele ka

omavalitsuste juhid ja haridusvaldkonna ametnikud, kes fookusrühmade ja kohtumiste käigus arutasid õmblusteta hariduse rakendamise võimalusi ning selle läbi ka mõiste olemust.

Õmblusteta haridussüsteemi takistavad tegurid

Küsitluse (Lisa 3) vastustes toodi välja näiteks koostöövõrgustikku juhtiva struktuuri ja koordinaatori puudumine, vähene koolidevaheline suhtlus (suheldakse vaid enda omavalitsuse piires enamasti isiklikul tasandil), eritasandilised koolid, omavalitsustevaheline suhtluse puudulikkus (eraldi tegutsemine), keskvõimu poolne toetuse ja strateegilise plaani puudumine, ebapiisaval määral haridusvaldkonna investeeringuvahendeid.

KOKKUVÕTE JA JÄRELDUSED

Käesoleva bakalaureusetöö uurimisfookuseks oli õmblusteta haridussüsteem ja selle võimalikud rakendusmehhanismid. Järgnevalt on toodud sissejuhatuses esitatud uurimisküsimused ning nende vastused.

Millised on Raplamaa haridusvaldkonnaga seotud eri osapoolte nägemused ja ootused õmblusteta haridussüsteemile üleminekul?

Ühe uurimisküsimusena oli püstitatud haridusvaldkonna osapoolte nägemus õmblusteta haridussüsteemist. Uurimusest selgus, et haridusvaldkonna poliitikakujundajad ja eksperdid, kelle seisukohti uuriti dokumendianalüüsi kaudu, mõistsid õmblusteta sisu üsna sarnaselt HTM kirjeldusele ehk sujuvaid üleminekuid, erinevaid osapooli kaasav ja õppijakeskne haridussüsteem. Küsitletud haridusasutuste personali seast kolmandik ei osanud seletada õmblusteta hariduse mõistet. Nende haridustöötajate, kellel oli kujunenud teatud arusaam õmblusteta haridusest mõistsid seda võrreldes üleriigiliste poliitikakujundajate ja ekspertidega aga märksa laiemalt. Välja toodi lisaks sujuvatele üleminekutele ja paindlikkusele näiteks ka õppija eripära, võimete ja huvidega arvestamine. Raplamaa 9.-12. klassi õpilaste arusaam õmblusteta haridusest on samuti üsna lai: tuuakse välja e-õppe/koduõppe mahu suurendamise idee, valikainete rohkus ning võimalus koostada individuaalset õppekava. Kohalikud omavalitsusjuhid ja ametnikud tõid kirjeldasid õmblusteta haridussüsteemi oma vastustes kui sujuvate üleminekutega süsteemi kõigi haridustasemete vahel. Veel toodi välja, et õpe peab pakkuma palju valikuvõimalusi ning arendama õppija individuaalseid teadmisi ja oskuseid.

Kohalike poliitikakujundajate ja ametnike arusaam ja ootused õmblusteta haridussüsteemile kattuvad suures osas üleriigiliste poliitikakujundajate ja ekspertide nägemusega. Raplamaa koolide töötajate ja õpilaste arusaam õmblusteta haridusest on aga kirjum ja toob välja aspekte, mida poliitikakujundajad niivõrd spetsiifiliselt välja pakkunud ei ole. See näitab vajadust haridussüsteemi võrgustikuliseks toimimiseks ning ka tarvidust kaasata valdkonnapoliitika kujundamisse sihtrühmade sisendit, kuna nemad on osapooled, kes haridussüsteemiga kõige otsesemalt seotud on.

Raplamaa haridusasutuste töötajatelt ning poliitikakujundajatelt ja ametnikelt uuriti ka nende arvamust kohalike ettevõtete ja kolmanda sektori kaasamisest haridusvaldkonda. Koolide töötajaskonnast pidas enamik seda vajalikuks - välja toodi näiteks tingimused, et koostöö peab olema vabatahtlik ning et osapoolte vahel tuleb paika seada ootused ja koostöövõimalused. Kohalike poliitikakujundajate ja ametnike arvates tuleks koostööd piirkondlike ettevõtete / kolmanda sektori ja haridusvaldkonna vahel kindlasti soosida. Mitmed vastajad toovad ka välja, et koostöö teatud organisatsioonidega ka juba toimib.

Millised on senised koostööpraktikad koolide vahel?

Järgnevalt uuriti seniseid koostööpraktikaid Rapla maakonna haridusasutuste vahel. Koolide töötajatelt ning poliitikakujundajatelt ja ametnikelt paluti küsimustikus hinnata Raplamaa haridusvõrgustiku tugevust skaalal 1-5, kus "1" tähistab väga nõrka ning "5" väga tugevat. Koolide personal hindas haridusvõrgustiku tugevuseks 3.07 ning poliitikakujundajad ja ametnikud 3.13. Tähtis on ka mainida, et keegi poliitikakujundajatest ega ametnikest ei hinnanud võrgustiku toimimist madalamaks kui hinne "3", samas kui üle 20% koolide töötajaskonnast hindas võrgustiku toimimist skaalal hindega "1" või "2".

Uuriti ka viimase kahe aasta jooksul toimunud koolidevahelist koostööd. Suuremate asulate koolid teevad üldjuhul rohkemate koolidega koostööd kui väiksemate asulate koolid. Enamasti on koostöö valdkondade arv positiivses korrelatsioonis koolide arvuga, kellega tehakse koostööd. Üsna mitme kooli koostöö piirub siiski omavalitsuse piirides olevate teiste koolidega.

Õpilaste käest uuriti nende kogemusi seoses koolide vahetustega ja õppimisel mitmes haridusasutuses samaaegselt. Pooltel kooli vahetanud õpilastel oli üleminek ühest kooli teise sujuv, osa õpilasi hindas üleminekut neutraalselt ning kolmandikul kooli vahetanud õpilastel möödus kooli vahetus raskelt - näiteks toodi välja, et ühel juhul hindamissüsteem oli koolidel erinev ja teisel juhul polnud võimalik ühest koolist teise läbitud aineid üle kanda. Enamik õpilastest, kes omandavad haridust mitmes haridusasutuses samaaegselt, märkisid küsitluses, et neil ei ole mitmes koolis õppides probleeme tekkinud, kuid pea neljandik vastajatest tõi vastuses välja näiteks formaalse haridusasutuse ja huvihariduse tundide kattumise ning ka probleemi, et ei saa ühes koolis läbitud aineid teise üle kanda.

Mis on olnud takistused koostöövõrgustiku toimimisel?

Veel paluti osapooltel välja tuua õmblusteta haridust takistavad tegurid. Haridusasutuste personal tõi peamise takistusena välja koolis kindla koordinaatori puudumise, kes tegeleks võrgustikega. Siiski pole õmblusteta haridussüsteemi omaseks tunnuseks võrgustike nõvõtmeisikud või juhid, vaid kõik osapooled võrgustikes on võrdsed partnerid, kes on omavahel vastastikusel sõltuvuses. Veel tõi koolide töötajad välja aja puuduse, logistiliste probleemide esinemise ja koolide eripärad, mis takistavad küsitletavate sõnul võrgustike toimimist. Õpilased tõi enim välja asjaolu, et hariduskoostöö võimaluste kohta pole piisavalt informatsiooni. Poliitikakujundajad ning ametnikud tõi sarnaselt koolide personalile takistusena välja koostöövõrgustikku juhtiva struktuuri ja koordinaatori puudumise. Taoline süsteem oleks omane hierarhilisele traditsioonilisele avalikule haldusele, kuid toimivas võrgustike mudelis ei ole võimalik omada juhtivat üksust ning koordinaatorit.

Haridus- ja Teadusministeeriumil ning hariduspoliitika kujundajatel tuleb lähiaastatel näha palju vaeva, et teha ühiskonnale ja hariduse valdkonna osapooltele selgeks õmblusteta hariduse mõiste. Samuti tuleb sihtrühmadelt koguda sisendit, et mida tuleviku haridussüsteemilt oodatakse. Suurendama peab kindlasti vertikaalset ja horisontaalset koostööd haridusasutuste ning teiste organisatsioonide vahel. Hetkel on koostöö väga nõrk, kuna osapoolte vahel ei toimu pidevat suhtlust. Erinevate koolitüüpide, näiteks maakonna põhikoolide, gümnaasiumite ja kutsekoolide vahel peaks õmblusteta hariduse toimimiseks olema pidev suhtlus. Samuti tuleks haridusvõrku kaasata erinevaid koolipidajaid - HTM, KOVID ja erakoolide pidajad. Neid tuleks õmblusteta hariduse suunast informeerida ja seda põhjalikult tutvustada. Õmblusteta haridusvõrgu toimimiseks on vaja luua võrgustikke, mis toimiksid *governance* mudeli põhjal, kuna võrgustikud, kus on näiteks kas koordinaator või vastutav isik, ei paranda õmblusteta haridussüsteemi toimimist. Vaja on pidevat koostööd osapoolte vahel ning osapoolte kaasamist poliitika rakendusmehhanismide väljatöötamiseks. Seda saab teha nn alt-üles meetodi ja tagurpidi kaardistamise kaudu, kus sisend poliitikasse tuleb võimalikult madalalt astmelt ehk haridusvõrgu puhul koolidest.

Autori uudne uurimuslik panus antud teema käsitlel on dokumendi- ja koostatud küsimustike analüüs, mis võimaldasid saada selgemat pilti Raplamaa haridusvaldkonna nägemustest ja ootustest õmblusteta haridussüsteemist.

Antud teemat oleks kindlasti vajalik edasi uurida, kuna õmblusteta hariduse näol on tegu niivõrd uudse kontseptsiooniga ning vajab veel ühiskonnale (ja ka haridusvaldkonna osapooltele) põhjalikumalt tutvustamist. Edaspidised võimalused teema uurimiseks oleks näiteks kaasata töösse intervjuud erinevate osapooltega, kuna kui küsimustik annab küll laiema pildi, siis intervjuudel on võimalik teemat põhjalikumalt käsitleda. Veel võiks uurimisvalimisse kaasata näiteks piirkondlikuid ettevõtjaid, kolmanda sektori organisatsioone ja lapsevanemaid. Samuti oleks huvitav ning kasulik uurida ka teiste riikide kogemusi sujuvaid üleminekuid võimaldava sidusa haridussüsteemi osas. Teema uurimine oleks vajalik ka teistes Eesti maakondades.

Bakalaureusetöö puhul näeb autor metodoloogiliste ja analüütiliste piirangutena teema vähest käsitletust nii osapoolte seas kui ka laiemalt ühiskonnas. Samuti on õmblusteta haridussüsteemi näol tegemist veel vaid kontseptsiooni ja sihiga, raske oleks tegelikku tulevase haridussüsteemi toimimist täpselt ennustada. Samuti leiab autor, et küsitlus andmekogumismeetodina oli küll antud uurimistöös üks efektiivsemaid võimalikke variante, kuid küsimuste valik ja sõnastus määrab väga suure osa vastuste fookusest. Autor koostas kolmele uuritavale osapoolele (haridusasutuste töötajaskond, õpilased ning poliitikakujundajad ja ametnikud) kolm erinevat küsimustikku. Kuna küsimustik haridusasutuste töötajatele saadeti kõikidele Rapla maakonna haridustöötajale (ehk üle 650-le isikule), siis otsustas autor enamiku küsitlusest esitada suletud küsimuste viisil, kus vastajal on võimalik märkida oma vastus valikvastuste variantide abil (v.a küsimus õmblusteta hariduse kohta), et hiljem oleks andmete analüüsimine hallatav. Õpilaste küsimustikus oli mõnevõrra rohkem avatud küsimusi, mis küll eeldasid pigem lühemat vastust. Omavalitsusjuhtide ja ametnike küsitluses olid pea kõik küsimused avatud ehk vastajad said oma sõnadega vastused arutlevalt lahti kirjutada. Kindlasti oleks vastanute arv võinud olla suurem - kooli töötajaskonnast vastas 141 haridustöötajat umbes 650st, õpilastest 93 umbes 800st ja omavalitsustest kaheksa 38st valla juhust ja ametnikust - kuid kuna küsitlus saadeti

perioodil, mil riigis oli kehtestatud eriolukord, oli mõisteta, et paljud osapooled küsitluse täitmiseks aega ei leidnud.

Antud uurimistöö põhjal ei ole võimalik teha järeldusi laiemalt kogu Eesti õmblusteta haridussüsteemi kohta. Küll aga võib oletada, et ka teistes väiksema elanikkonnaga maakondades on teadlikkus õmblusteta haridussüsteemi kohta madal. Autor loodab, et vähemalt antud bakalaureusetöö käigus on mõnegi Raplamaa haridusvaldkonna osapoole teadmised õmblusteta haridusest täienenud ning mõistnud ühtse koolivõrgu vajadust.

KASUTATUD ALLIKAD

1. Considine, M. (2006). The Power of Networks: Institutional Transformations in the Global Era?. Democratic Network Governance Conference, Roskilde University, Denmark, 1.09-3.09.
2. Considine, M., & Lewis, J. (2003). Bureaucracy, Network, or Enterprise? Comparing Models of Governance in Australia, Britain, the Netherlands, and New Zealand. *Public Administration Review*, 63(2), 131-140.
3. Eesti.ee riigiportaali koduleht (2020) Haridusasutused. Võrgulehel: <https://www.eesti.ee/est/kontaktid/haridusasutused> (29.04.2020)
4. Elmore R.F. (1985). Forward and Backward Mapping: Reversible Logic in the Analysis of Public Policy. In: Hanf K., Toonen T.A.J. (toim) Policy Implementation in Federal and Unitary Systems. NATO ASI Series (Series D: Behavioural and Social Sciences), vol 23. Springer, Dordrecht.
5. Elmore, R.F. (1979). Backward mapping: Implementation research and policy decisions. *Political Science Quarterly*, 94 (4).
6. Hughes, O. E. (2003). *Public management and administration: An introduction*. New York: Palgrave.
7. Juurak, R. (2018, 9. november) Haridus- ja teadusstrateegia 2021–2035. Õpetajate Leht. Võrgulehel: <https://opleht.ee/2018/11/haridus-ja-teadusstrateegia-2021-2035/> (28.04.2020)
8. Kickert, W. (1993) *Complexity Governance and Dynamics: Conceptual Explorations of Public Network Management*. Modern Governance. London: Sage.
9. Klijn, E.-H. & Koppenjan, J. F. M. (2000) *Public Management and Policy Networks: The Theoretical Foundation of the Network Approach to Governance*. *Public Management*, 2000 (2) 2, 135-158
10. Lauristin, M. ja Loogma, K. (2019). Haridusstrateegia 2035: Heaolu ja sidususe ekspertrühma visioon. 4.02. Võrgulehel: https://www.hm.ee/sites/default/files/heaolu_ja_sidususe_lauristin_04.02.2019.pdf (28.04.2020)

11. Lepik, S. (2019, 3. mai) Kasvatusteadlane: 100-aastane koolisüsteem on säilinud nende pärast, kes tahavad kuulekat ja distsiplineeritud tööjõudu. Pealinn. Võrgulehel: <http://www.pealinn.ee/tagid/koik/kasvatusteadlane-100-aastane-koolisusteem-on-sailinud-nende-parast-n241131> (28.04.2020)
12. Loogma, K. (2019) Haridusvisiooni „Tark ja Tegus Eesti 2035“ peamisi ideid. Ettekanne Saare maakonna hariduskonverentsil „Merest kantud tarkus“, Kuressaare, 22.08. Võrgulehel: https://www.oesel.ee/hariduskonverents/bin_2019/krista.pdf (28.04.2020)
13. Osborne, S. P. (2006) The New Public Governance? Public Management Review, 8(3), 377-387.
14. Peters, B.G. and Pierre, J. (1998) Governance without Government? Rethinking Public Administration. Journal of Public Administration Research and Theory, 8, 223-243.
15. Puusepp, L. (2019, 25. oktoober) Transformatsioon keskkonnahariduses. Sirp. Võrgulehel: <https://www.sirp.ee/s1-artiklid/c21-teadus/transformatsioon-keskkonnahariduses/> (28.04.2020)
16. Pärismaa, Sirje (2019, 15. veebruar). Mida arvavad erakonnad hariduse sõlmküsimustest? Õpetajate Leht. Võrgulehel: <https://opleht.ee/2019/02/mida-arvavad-erakonnad-hariduse-solmkusimustest/> (28.04.2020)
17. Pöder, K., Veski, A., Lauri, T. ja Kirss, L. (2014). Eesti põhikooli- ja gümnaasiumivõrgu prognoos aastaks 2020. Võrgulehel: <http://www.praxis.ee/tood/koolivork/> (20.05.2020)
18. Pülzl, H. & Treib, O. (2007). Implementing Public Policy. In Frank Fischer, Gerald J. Miller, Mara S. Sidney (toim.): Handbook of Public Policy Analysis: Theory, Politics, and Methods. (89-107) Boca Raton, FL: CRC Press/Taylor & Francis.
19. Rahandusministeerium (2018) Haldusreform 2017 artiklikogumik. lk 673. Võrgulehel: <https://www.rahandusministeerium.ee/sites/default/files/Haldusreform%202017.pdf> (4.05.2020)

20. Raplamaa Omavalitsuste Liit (2019) Rapla maakonna tervise- ja heaoluprofiil 2019. Vörgulehel:
<https://rol.raplamaa.ee/wp-content/uploads/2019/04/RAPLA-MAAKONNA-TERVISE-PROFIIL-2019-JA-TEGEVUSKAVA-2019-2022-1.pdf> (20.05.2020)
21. Raplamaa Omavalitsuste Liit (2019). Raplamaa Omavalitsuste Liidu kodulehekül. Maakonna haridusasutused. Vörgulehel:
<https://rol.raplamaa.ee/haridus/maakonna-haridusasutused/> (29.04.2020)
22. Rhodes, R. (1997) Understanding Governance. Buckingham: Open University Press.
23. Riigi Kinnisvara uudisteportaal (2019, 18. aprill) Rakvere Ametikooli liginullenergia õpilaskodus peeti sarikapidu. Vörgulehel:
<https://www.rkas.ee/et/uudised/rakvere-ametikooli-liginullenergia-opilaskodus-peeti-sarikapidu> (28.04.2020)
24. Riigikantselei ja Rahandusministeerium (2019, juuni) Paindlike ja inimese vajadusi arvestavate õppimisvõimaluste loomine kogu elu jooksul. Eesti 2035 töömaterjal Vörgulehel:
https://www.riigikantselei.ee/sites/default/files/riigikantselei/strategiaburoo/Eesti2035/AV_paberid/av_luua_paindlikud_ja_inimese_vajadusi_arvestavad_oppimisvoimalused_0.pdf (28.04.2020)
25. Sellenberg, U. (2019, 18. aprill) Urve Sellenberg: Mida saame täna külvata, et lõigata aastal 2035 õmblusteta hariduse vilju? Innove blogi. Vörgulehel:
<https://www.innove.ee/blogi/urve-sellenberg-mida-saame-tana-kulvata-et-loigata-aastal-2035-omblusteta-hariduse-vilju/> (28.04.2020)
26. Sootla, G., Kattai, K. ja Viks, A. (2020) Rapla maakonna omavalitsusüksuste ja haridusasutuste strateegilise arengu koostöövõrgustiku kujundamine. Vörgulehel:
<https://rol.raplamaa.ee/wp-content/uploads/2020/03/ROLi-haridusprojekti-lõppraport-märts-2020.pdf> (4.05.2020)
27. Statistikaamet (2020). Statistikaameti kodulehekül. www.stat.ee (29.04.2020)
28. Sørensen, E. & Torfing, J. (2007). Theories of Democratic Network Governance. New York: Palgrave.
29. Tark ja tegus Eesti 2035 kokkuvõttev visioonidokument (15.04.2019). Tallinn: Haridus- ja Teadusministeerium. Vörgulehel:

https://www.hm.ee/sites/default/files/tark_ja_tegus_kokkuvote_eestik_a4_veebi.pdf

(25.04.2020)

30. Uusen, R. R. (2019, 12. detsember) Piirid formaalse ja mitteformaalse hariduse vahel h agustuvad. Viimsi Teataja. V orgulehel:

<https://viimsiteataja.ee/huvitavat/piirid-formaalse-ja-mitteformaalse-hariduse-vahel-hagustuvad/> (28.04.2020)

31. V sandi, A. (2019, 19. aprill)  petaja: igale g mnaasiumi pilasele vahetusaasta välismaal, sest õppimine algab seal, kus mugavustsoon lõpeb. Eesti Päevaleht.

V orgulehel:

<https://epl.delfi.ee/arvamus/opetaja-igale-gumnaasiumiopilasele-vahetusaasta-valismaal-sest-oppimine-algab-seal-kus-mugavustsoon-lopeb?id=85961725> (28.04.2020)

Lisa 1. Küsitlus Raplamaa koolide personalile

Raplamaa haridusalane koostöövõrgustik

*Kohustuslik küsimus

1. Kool*

- Alu Kool
- Eidapere Kool
- Hagudi Põhikool
- Juuru Eduard Vilde Kool
- Järvakandi Kool
- Kabala Lasteaed- Põhikool
- Kaiu Põhikool
- Kehtna Kutsehariduskeskus
- Kehtna Põhikool
- Kivi-Vigala Põhikool
- Kohila Gümnaasium
- Märjamaa Gümnaasium
- Püha Miikaeli Kool (Kohila Mõisakool)
- Raikküla Kool
- Rapla Gümnaasium
- Rapla Kesklinna Kool
- Rapla Täiskasvanute Gümnaasium
- Rapla Vesiroosi Kool
- Valgu Põhikool
- Valtu Põhikool
- Vana-Vigala Põhikool
- Vana-Vigala Tehnika- ja Teeninduskool
- Varbola Lasteaed- Algkool

2. (Peamine) töökoht koolis*

- Abiõpetaja
- Aineõpetaja
- Arendusjuht
- Direktor
- Eripedagoog
- Haldusjuht
- Haridustehnoloog
- Huvijuht
- Klassiõpetaja
- Majandusjuhataja
- Projektijuht
- Õppealajuhataja
- Õppevaldkonna juht/koordinaator
- Muu:

3. Kas leiate, et koolide vaheline koostöö maakonnasiseselt on vajalik? *

Selleks, et pakkuda õpilastele valikurohkeid ja kättesaadavaid õpivõimalusi ning haridussüsteem võimaldaks sujuvat liikumist haridustasemetel ja -liikide vahel.

- Jah
- Ei
- Muu:

4. Kui tugevaks peate Raplamaa hariduse koostöövõrgustikku? *

Skaalal, kus 1 on väga nõrk ning 5 on väga tugev.

- 1
- 2
- 3
- 4
- 5

5. Kas soovite eelnevat vastust põhjendada?

.....

6. Millistes valdkondades võiks Raplamaal koolidevaheline koostöö toimida? *

Teie nägemus ideaalsest olukorrast.

- Abiõpetajate võrgustik
- Asendusõpetajate võrgustik
- Koolitused õpetajatele / kooli töötajatele
- Koolitused lapsevanematele / hoolekogule
- Olümpiaadid ja spordivõistlused
- Mitteformaalne õpe / huviharidus
- Ekskursioonide korraldamine
- Valikainete korraldamine
- Spetsiifilisemate/väiksema õpilaste arvuga huviringide kokku koondamine
- Õpitubade korraldamine / kogemuste jagamine
- Toitlustus
- Õpivahendite / tehnika jagamine
- Laborite / muu kohapealse tehnika kasutamine teiste koolide poolt
- Kogemuste jagamine erinevate õpiprogrammide / -tehnikate kasutamisel
- Spordiväljakud / võimlad / jõusaalid
- Õpilaskodude võrgustik
- Õpilasvahetus
- Kooli või õpilaste poolt korraldatud ürituste toimumisaegade jagamine
- Tuleviku tööjõuvajaduse hindamine
- Üksteisele tagasiside andmine
- Üldine pidev infovahetus
- Edasiõppimisvõimaluste tutvustamine õpilastele
- HEV õpilastele hea hariduse/keskkonna võimaldamine
- Aineõpetajate jagamine mitme kooli peale
- Arendusjuhi jagamine mitme kooli peale
- Digipädevustega personali jagamine mitme kooli peale
- Eripedagoogi jagamine mitme kooli peale
- Majandusjuhataja jagamine mitme kooli peale

- Sotsiaalpedagoogi jagamine mitme kooli peale
- Psühholoogi jagamine mitme kooli peale
- Muu...

7. Kas Teie kool on viimase aasta jooksul teinud mõne teise Raplamaa kooliga koostööd? *

- Jah
- Ei
- Muu:

8. Milliste Raplamaa koolidega on Teie kool viimase kahe aasta jooksul koostööd teinud?

- Alu Kool
- Eidapere Kool
- Hagudi Põhikool
- Juuru Eduard Vilde Kool
- Järvakandi Kool
- Kabala Lasteaed- Põhikool
- Kaiu Põhikool
- Kehtna Kutsehariduskeskus
- Kehtna Põhikool
- Kivi-Vigala Põhikool
- Kohila Gümnaasium
- Märjamaa Gümnaasium
- Püha Miikaeli Kool (Kohila Mõisakool)
- Raikküla Kool
- Rapla Gümnaasium
- Rapla Kesklinna Kool
- Rapla Täiskasvanute Gümnaasium
- Rapla Vesiroosi Kool
- Valgu Põhikool
- Valtu Põhikool
- Vana-Vigala Põhikool
- Vana-Vigala Tehnika- ja Teeninduskool
- Varbola Lasteaed- Algkool

9. Palun märkige valdkonnad, kus Teie kool on mõne muu Raplamaa kooliga koostööd teinud viimase kahe aasta jooksul.

- Abiõpetajate võrgustik
- Asendusõpetajate võrgustik
- Koolitused õpetajatele / kooli töötajatele
- Koolitused lapsevanematele / hoolekogule
- Olümpiaadid ja spordivõistlused
- Mitteformaalne õpe / huviharidus
- Ekskursioonide korraldamine
- Valikainete korraldamine
- Spetsiifilisemate/väiksema õpilaste arvuga huviringide kokku koondamine
- Õpitubade korraldamine / kogemuste jagamine
- Toitlustus
- Õpivahendite / tehnika jagamine

- Laborite / muu kohapealse tehnika kasutamine teiste koolide poolt
- Kogemuste jagamine erinevate õpiprogrammide / -tehnikate kasutamisel
- Spordiväljakud / võimlad / jõusaalid
- Õpilaskodude võrgustik
- Õpilasvahetus
- Kooli või õpilaste poolt korraldatud ürituste toimumisaegade jagamine
- Tuleviku tööjõuvajaduse hindamine
- Üksteisele tagasiside andmine
- Üldine pidev infovahetus
- Edasiõppimisvõimaluste tutvustamine õpilastele
- HEV õpilastele hea hariduse/keskkonna võimaldamine
- Aineõpetajate jagamine mitme kooli peale
- Arendusjuhi jagamine mitme kooli peale
- Digipädevustega personali jagamine mitme kooli peale
- Eripedagoogi jagamine mitme kooli peale
- Majandusjuhataja jagamine mitme kooli peale
- Sotsiaalpedagoogi jagamine mitme kooli peale
- Psühholoogi jagamine mitme kooli peale
- Muu:

10. Millised on senini olnud takistused koostöövõrgustiku toimimisel? *

- Majanduslikud tegurid
- Aja puudus
- Konkurents teiste koolidega
- Eritasandelised koolid (munitsipaal, riigi ja erakoolid)
- Puudub inimene, kes võrgustikega tegeleks
- Koolide eripärad
- Logistilised probleemid
- Kartus, et jäetakse koostöö tõttu otsustamisest välja
- Ei näe koostöövõrgustikus kasutegurit
- Teised osapooled pole nõus koostööd tegema
- Tahtmine ise asju teha
- Puudulik infovahetus
- Muu:

11. Kas haridusvõrgustik peaks olema koordineeritud maakonna poolt? (lisaks riigipoolsele üldisele toele) *

- Jah
- Ei
- Muu:

12. Kas näete vajadust Raplamaa haridusvõrgustikku kaasamiseks ka piirkondlikke ettevõtjaid ja/või kolmandat sektorit? *

- Jah
- Ei
- Muu:

13. Milline on Teie nägemus sidusast ja õmblusteta haridussüsteemist? *

.....

14. Veel mõtteid seoses Raplamaa haridusvõrgustikuga.

.....

Lisa 2. Küsitlus Raplamaa 9.-12. klassi õpilastele

Raplamaa haridusalane koostöövõrgustik

*Kohustuslik küsimus

1. Kool*

- Eidapere Kool
- Hagudi Põhikool
- Juuru Eduard Vilde Kool
- Järvakandi Kool
- Kabala Lasteaed- Põhikool
- Kaiu Põhikool
- Kehtna Põhikool
- Kivi-Vigala Põhikool
- Kohila Gümnaasium
- Märjamaa Gümnaasium
- Rapla Gümnaasium
- Rapla Kesklinna Kool
- Rapla Täiskasvanute Gümnaasium
- Rapla Vesiroosi Kool
- Valgu Põhikool
- Valtu Põhikool
- Vana-Vigala Põhikool

2. Klass*

- 9. klass
- 10. klass
- 11. klass
- 12. klass

3. Kas oled oma haridustee jooksul kooli vahetanud? *

Näiteks sama haridusastme kestel koole vahetanud või ka näiteks põhikoolist läinud edasi õppima teise gümnaasiumi/kutsekooli.

- Jah
- Ei

4. Kuidas kooli vahetus/üleminek Sinu jaoks möödus?

.....

5. Kas oled olnud vahetusõpilne Eesti-siseselt või mõnes välisriigis? *

- Ei
- Eesti-siseselt
- Välisriigis

6. Milline oli õpilasvahetuse mõju sinu haridusteele?

.....

7. Kas oled võtnud kursusi/tunde mõnes muus koolis? *

Kursused/tunnid mõnes muus üldhariduskoolis, huvikoolis, kutsekoolis või ülikoolis, mida Sinu kool ei paku.

- Jah
- Ei
- Muu:

8. Kuidas toimus koostöö koolide vahel?

Näiteks tundide ajaline planeerimine, võimalus sooritatud kursusi/aineid ühest koolist teise kanda ja muu.

.....

9. Millised on olnud takistused koolide koostööl Sinu kogemuse põhjal?

Näiteks tundide ajad ei klapi, puudulik info/võimalused mitmes koolis haridust omandada

.....

10. Milliseid võimalusi võiks haridussüsteem veel Sinu arvates pakkuda, et õpe oleks individuaalsem, tulevikku vaatav ja õpivõimalused oleks valikurohked? *

Võrreldes praeguse omandatava haridusega - näiteks võimalus valida endale sobivad valikained, keskenduda sobivale õppesuunale ja muu

.....

11. Veel mõtteid seoses Raplamaa haridusvõrgustikuga.

.....

Lisa 3. Küsitlus vallajuhtidele ja ametnikele

Raplamaa haridusalane koostöövõrgustik

*Kohustuslik küsimus

1. Vald/liit, kus töötate*

- Kehtna
- Kohila
- Märjamaa
- Rapla
- Raplamaa Omavalitsuste Liit
- Muu:

2. (Peamine) töökoht *

- Vallavanem
- Abivallavanem
- Haridusnõunik / -spetsialist
- Arendusnõunik / -spetsialist
- Finantsjuht
- Projektijuht
- Piirkonna koordinaator
- Vallavolikogu esimees
- Hariduskomisjoni esimees
- Hariduskomisjoni aseesimees
- Hariduskomisjoni liige
- ROL hariduskomisjonis valla esindaja
- Muu:

3. Kas leiate, et koolide vaheline koostöö maakonnasiseselt on vajalik? *

Selleks, et pakkuda õpilastele valikurohkeid ja kättesaadavaid õpivõimalusi ning haridussüsteem võimaldaks sujuvat liikumist haridustasemetega ja -liikide vahel.

.....

4. Kui tugevaks peate Raplamaa hariduse koostöövõrgustikku? *

Skaalal, kus 1 on väga nõrk ning 5 on väga tugev.

- 1
- 2
- 3
- 4
- 5

5. Kas soovite eelnevat vastust põhjendada?

.....

6. Millised on Teie valla / organisatsiooni meetmed, et haridusvõrgustikku edendada? *

.....

7. Millised on senini suurimad takistused / probleemid Raplamaa hariduse koostöövõrgustiku edendamisel? *

Näiteks finantsilised, koolide erinevused, puudulik infovahetus, puudu inimene, kes võrgustikega tegeleks.

.....

8. Kas haridusvõrgustik peaks olema koordineeritud maakonna poolt? (lisaks riigipoolsele üldisele toele) *

Millised meetmed tuleks kasutusele võtta?

.....

9. Kas näete vajadust Raplamaa haridusvõrgustikku kaasamiseks ka piirkondlikke ettevõtjaid ja/või kolmandat sektorit? *

.....

10. Milline on Teie nägemus sidusast ja õmblusteta haridussüsteemist? *

.....

11. Veel mõtteid seoses Raplamaa haridusvõrgustikuga.

.....

Lisa 4. Raplamaa koolidevaheline koostöö

Kool	Koostöö maakonna koolidega	Koostöö valdkondades
Alu kool	Hagudi Põhikool, Kabala Lasteaed-Põhikool, Rapla Kesklinna Kool, Rapla Täiskasvanute Gümnaasium, Rapla Vesiroosi Kool, Valtu Põhikool	Abiõpetaja jagamine, Abiõpetajate võrgustik, Ekskursioonide korraldamine, Kogemuste jagamine erinevate õpiprogrammide / -tehnikate kasutamisel, Kooli või õpilaste poolt korraldatud ürituste toimumisaegade jagamine, Koolitused õpetajatele / kooli töötajatele, Olümpiaadid ja spordivõistlused, Üksteisele tagasiside andmine, Üldine pidev infovahetus
Hagudi Põhikool	Alu Kool, Juuru Eduard Vilde Kool, Kaiu Põhikool, Rapla Gümnaasium, Rapla Kesklinna Kool, Rapla Täiskasvanute Gümnaasium, Rapla Vesiroosi Kool, Valtu Põhikool	Kooli või õpilaste poolt korraldatud ürituste toimumisaegade jagamine, Koolitused õpetajatele / kooli töötajatele, Olümpiaadid ja spordivõistlused, Spordiväljakud / võimlad / jõusaalid, Üldine pidev infovahetus
Juuru Eduard Vilde Kool	Hagudi Põhikool, Kohila Gümnaasium	Koolitused õpetajatele / kooli töötajatele, Laborite / muu kohapealse tehnika kasutamine teiste koolide poolt, Olümpiaadid ja spordivõistlused, Õpitubade korraldamine / kogemuste jagamine
Järvakandi Kool	Eidapere Kool, Kehtna Kutsehariduskeskus, Raikküla Kool	Aineõpetajate jagamine mitme kooli peale, HEV õpilastele hea hariduse/keskkonna võimaldamine, Koolitused õpetajatele / kooli töötajatele, Olümpiaadid ja spordivõistlused
Kabala Lasteaed-Põhikool	Hagudi Põhikool, Kehtna Kutsehariduskeskus, Märjamaa Gümnaasium, Raikküla Kool, Rapla Kesklinna Kool, Rapla Vesiroosi Kool, Valgu Põhikool, Vana-Vigala Tehnika- ja Teeninduskool, Kehtna Põhikool ja Valtu Põhikool	Aineõpetajate jagamine mitme kooli peale, Edasiõppimisvõimaluste tutvustamine õpilastele, HEV õpilastele hea hariduse/keskkonna võimaldamine, Koolitused õpetajatele / kooli töötajatele, Olümpiaadid ja spordivõistlused, Spordiväljakud / võimlad / jõusaalid, Õpitubade korraldamine / kogemuste jagamine, Üksteisele tagasiside andmine
Kaiu Põhikool	Rapla Kesklinna Kool, Hagudi Põhikool, Kehtna Kutsehariduskeskus, Märjamaa Gümnaasium, Rapla Gümnaasium, Vana-Vigala Tehnika- ja Teeninduskool, Juuru Eduard Vilde Kool, Kabala Lasteaed- Põhikool, Kehtna Põhikool, Kohila Gümnaasium, Rapla Vesiroosi Kool	Aineõpetajate jagamine mitme kooli peale, Digipädevustega personali jagamine mitme kooli peale, Edasiõppimisvõimaluste tutvustamine õpilastele, Kooli või õpilaste poolt korraldatud ürituste toimumisaegade jagamine, Koolitused õpetajatele / kooli töötajatele, Laborite / muu kohapealse tehnika kasutamine teiste koolide poolt, Mitteformaalne õpe / huviharidus, Olümpiaadid ja spordivõistlused, Spordiväljakud / võimlad / jõusaalid, Tuleviku tööjõuvajaduse hindamine, Õpilasvahetus, Õpitubade korraldamine / kogemuste jagamine, Õpivahendite / tehnika jagamine, Üksteisele tagasiside andmine, Üldine pidev infovahetus
Kehtna Kutsehariduskeskus	Eidapere Kool, Hagudi Põhikool, Juuru Eduard Vilde Kool, Järvakandi Kool, Kabala Lasteaed- Põhikool, Kaiu Põhikool, Kehtna Põhikool, Kohila Gümnaasium, Märjamaa Gümnaasium, Kohila Mõisakool, Rapla Gümnaasium, Rapla Kesklinna Kool, Rapla Täiskasvanute Gümnaasium, Rapla Vesiroosi Kool, Valtu Põhikool, Vana-Vigala Tehnika- ja Teeninduskool	Aineõpetajate jagamine mitme kooli peale, Digipädevustega personali jagamine mitme kooli peale, Edasiõppimisvõimaluste tutvustamine õpilastele, Ekskursioonide korraldamine, Laborite / muu kohapealse tehnika kasutamine teiste koolide poolt, Erinevad projektid, Kogemuste jagamine erinevate õpiprogrammide / -tehnikate kasutamisel, Kooli või õpilaste poolt korraldatud ürituste toimumisaegade jagamine, Laborite / muu kohapealse tehnika kasutamine teiste koolide poolt, Olümpiaadid ja spordivõistlused, Sotsiaalpedagoogi jagamine mitme kooli peale, Spetsiifilisemate/väiksema õpilaste arvuga huviringide kokku koondamine, Spordiväljakud / võimlad / jõusaalid, spordivõistlused, Tuleviku tööjõuvajaduse hindamine, Valikainete korraldamine, Välisõpilasvahetuste korraldamine, Õpilaskodude võrgustik, Õpitubade korraldamine / kogemuste jagamine, Üldine pidev infovahetus

Kehtna Põhikool	Eidapere Kool, Kehtna Kutsehariduskeskus, Märjamaa Gümnaasium, Raikküla Kool, Rapla Gümnaasium, Rapla Vesiroosi Kool, Valtu Põhikool,	Aineõpetajate jagamine mitme kooli peale, Edasiõppimisvõimaluste tutvustamine õpilastele, Ekskursioonide korraldamine, HEV õpilastele hea hariduse/keskkonna võimaldamine, Kogemuste jagamine erinevate õpiprogrammide / -tehnikate kasutamisel, Koolitused lapsevanematele / hoolekogule, Koolitused õpetajatele / kooli töötajatele, Laborite / muu kohapealse tehnika kasutamine teiste koolide poolt, Majandusjuhataja jagamine mitme kooli peale, Mitteformaalne õpe / huviharidus, Olümpiaadid ja spordivõistlused, Spordiväljakud / võimlad / jõusaalid, Tuleviku tööjõuvajaduse hindamine, Õpilasesinduse poolt korraldatud üritus kahe kooli koostööna, Õpitubade korraldamine / kogemuste jagamine, Üksteisele tagasiside andmine, Üldine pidev infovahetus,
Kivi-Vigala põhikool	Märjamaa Gümnaasium, Rapla Gümnaasium, Vana-Vigala Põhikool, Vana-Vigala Tehnika- ja Teeninduskool	Olümpiaadid ja spordivõistlused, Õpitubade korraldamine / kogemuste jagamine, Spordiväljakud / võimlad / jõusaalid, Kooli või õpilaste poolt korraldatud ürituste toimumisaegade jagamine, Üldine pidev infovahetus, Edasiõppimisvõimaluste tutvustamine õpilastele, Aineõpetajate jagamine mitme kooli peale, Eripedagoogi jagamine mitme kooli peale, Koolitused õpetajatele / kooli töötajatele
Kohila Gümnaasium	Alu Kool, Eidapere Kool, Hagudi Põhikool, Juuru Eduard Vilde Kool, Järvakandi Kool, Kabala Lasteaed- Põhikool, Kaiu Põhikool, Kehtna Põhikool, Kivi-Vigala põhikool, Kohila Gümnaasium, Märjamaa Gümnaasium, Kohila Mõisakool, Raikküla Kool, Rapla Gümnaasium, Rapla Kesklinna Kool, Rapla Täiskasvanute Gümnaasium, Rapla Vesiroosi Kool, Valgu Põhikool, Valtu Põhikool, Vana-Vigala Põhikool, Varbola Lasteaed- Algkool,	Aineõpetajate jagamine mitme kooli peale, Digipädevustega personali jagamine mitme kooli peale, Edasiõppimisvõimaluste tutvustamine õpilastele, Ekskursioonide korraldamine, HEV õpilastele hea hariduse/keskkonna võimaldamine, Kogemuste jagamine erinevate õpiprogrammide / -tehnikate kasutamisel, Kooli või õpilaste poolt korraldatud ürituste toimumisaegade jagamine, Koolitused õpetajatele / kooli töötajatele, Laborite / muu kohapealse tehnika kasutamine teiste koolide poolt, Mitteformaalne õpe / huviharidus, Olümpiaadid ja spordivõistlused, Spordiväljakud / võimlad / jõusaalid, Õpitubade korraldamine / kogemuste jagamine, Õpivahendite / tehnika jagamine, Üldine pidev infovahetus
Märjamaa Gümnaasium	Kivi-Vigala põhikool, Kohila Gümnaasium, Rapla Kesklinna Kool, Rapla Vesiroosi Kool, Valgu Põhikool, Vana-Vigala Põhikool,	Olümpiaadid ja spordivõistlused, Spordiväljakud / võimlad / jõusaalid, Õpitubade korraldamine / kogemuste jagamine
Kohila Mõisakool	Juuru Eduard Vilde Kool, Kehtna Kutsehariduskeskus, Kohila Gümnaasium, Rapla Gümnaasium, Vana-Vigala Tehnika- ja Teeninduskool,	Abiõpetajate võrgustik, Aineõpetajate jagamine mitme kooli peale, Asendusõpetajate võrgustik, Ekskursioonide korraldamine, Kogemuste jagamine erinevate õpiprogrammide / -tehnikate kasutamisel, Koolide ühissündmused, Koolitused õpetajatele / kooli töötajatele, Laborite / muu kohapealse tehnika kasutamine teiste koolide poolt, Mitteformaalne õpe / huviharidus, Olümpiaadid ja spordivõistlused, Spordiväljakud / võimlad / jõusaalid, Õpitubade korraldamine / kogemuste jagamine, Õpivahendite / tehnika jagamine, Üldine pidev infovahetus, Ülestõusmipühade tähistamine koos Juuru kooliga
Raikküla Kool	Kehtna Põhikool, Valtu Põhikool, Vana-Vigala Tehnika- ja Teeninduskool	Edasiõppimisvõimaluste tutvustamine õpilastele, Mitteformaalne õpe / huviharidus, Õpivahendite / tehnika jagamine

Rapla Gümnaasium	Eidapere Kool, Hagudi Põhikool, Juuru Eduard Vilde Kool, Järvakandi Kool, Kabala Lasteaed- Põhikool, Kaiu Põhikool, Kehtna Kutsehariduskeskus, Kehtna Põhikool, Kivi-Vigala põhikool, Kohila Gümnaasium, Märjamaa Gümnaasium, Raikküla Kool, Rapla Kesklinna Kool, Rapla Täiskasvanute Gümnaasium, Rapla Vesiroosi Kool, Valgu Põhikool, Valtu Põhikool, Vana-Vigala Põhikool, Vana-Vigala Tehnika- ja Teeninduskool	Aineõpetajate jagamine mitme kooli peale, Digipädevustega personali jagamine mitme kooli peale, Edasiõppimisvõimaluste tutvustamine õpilastele, Ekskursioonide korraldamine, Kogemuste jagamine erinevate õpiprogrammide / -tehnikate kasutamisel, Kooli või õpilaste poolt korraldatud ürituste toimumisaegade jagamine, Koolitused õpetajatele / kooli töötajatele, Korraldati bioloogias loodusainete tutvustamist keskastme õpilastele, kus viidi läbi laboratoorseid katseid, Mitteformaalne õpe / huviharidus, Olümpiaadid ja spordivõistlused, Spordiväljakud / võimlad / jõusaalid, Toimus filmipäev, kus kutsuti osalema kõiki Raplamaa koole, Tuleviku tööjõuvajaduse hindamine, Valikainete korraldamine, Õpilaskodude võrgustik, Õpilasvahetus, Õpitubade korraldamine / kogemuste jagamine, Õpivahendite / tehnika jagamine, Üldine pidev infovahetus
Rapla Kesklinna Kool	Alu Kool, Hagudi Põhikool, Juuru Eduard Vilde Kool, Järvakandi Kool, Kaiu Põhikool, Kehtna Kutsehariduskeskus, Kehtna Põhikool, Kohila Gümnaasium, Märjamaa Gümnaasium, Raikküla Kool, Rapla Gümnaasium, Rapla Täiskasvanute Gümnaasium, Rapla Vesiroosi Kool, Valtu Põhikool	Abiõpetajate võrgustik, Aineõpetajate jagamine mitme kooli peale, Asendusõpetajate võrgustik, Edasiõppimisvõimaluste tutvustamine õpilastele, Eesti Kontserdi ürituste jagamine, Ekskursioonide korraldamine, Kogemuste jagamine erinevate õpiprogrammide / -tehnikate kasutamisel, Kooli või õpilaste poolt korraldatud ürituste toimumisaegade jagamine, Koolitused lapsevanematele / hoolekogule, Koolitused õpetajatele / kooli töötajatele, Laborite / muu kohapealse tehnika kasutamine teiste koolide poolt, Mitteformaalne õpe / huviharidus, Olümpiaadid ja spordivõistlused, Spetsiifilisemate/väiksema õpilaste arvuga huviringide kokku koondamine, Spordiväljakud / võimlad / jõusaalid, Õpilasvahetus, Valikainete korraldamine, Välisõpilasvahetuste korraldamine, Õpilaskodude võrgustik, Õpitubade korraldamine / kogemuste jagamine, Õpivahendite / tehnika jagamine, Üksteisele tagasiside andmine, Üldine pidev infovahetus
Rapla Täiskasvanute Gümnaasium	Kehtna Kutsehariduskeskus, Kehtna Põhikool, Kohila Gümnaasium, Märjamaa Gümnaasium, Rapla Gümnaasium, Rapla Kesklinna Kool, Rapla Vesiroosi Kool, Vana-Vigala Tehnika- ja Teeninduskool	Edasiõppimisvõimaluste tutvustamine õpilastele, Ekskursioonide korraldamine, Kogemuste jagamine erinevate õpiprogrammide / -tehnikate kasutamisel, Kooli või õpilaste poolt korraldatud ürituste toimumisaegade jagamine, Koolitused lapsevanematele / hoolekogule, Koolitused õpetajatele / kooli töötajatele, Mitteformaalne õpe / huviharidus, Olümpiaadid ja spordivõistlused, Valikainete korraldamine, Õpilaskodude võrgustik, Õpitubade korraldamine / kogemuste jagamine, Õpivahendite / tehnika jagamine, Üksteisele tagasiside andmine, Üldine pidev infovahetus
Rapla Vesiroosi Kool	Alu Kool, Eidapere Kool, Hagudi Põhikool, Juuru Eduard Vilde Kool, Järvakandi Kool, Kabala Lasteaed- Põhikool, Kaiu Põhikool, Kehtna Kutsehariduskeskus, Kehtna Põhikool, Kivi-Vigala põhikool, Kohila Gümnaasium, Märjamaa Gümnaasium, Kohila Mõisakool, Raikküla Kool, Rapla Gümnaasium, Rapla Kesklinna Kool, Rapla Täiskasvanute Gümnaasium, Valgu Põhikool, Valtu Põhikool, Vana-Vigala Põhikool, Vana-Vigala Tehnika- ja Teeninduskool, Varbola Lasteaed- Algkool	Aineõpetajate jagamine mitme kooli peale, Digipädevustega personali jagamine mitme kooli peale, Edasiõppimisvõimaluste tutvustamine õpilastele, Ekskursioonide korraldamine, HEV õpilastele hea hariduse/keskkonna võimaldamine, Kogemuste jagamine erinevate õpiprogrammide / -tehnikate kasutamisel, Kooli või õpilaste poolt korraldatud ürituste toimumisaegade jagamine, Koolitused lapsevanematele / hoolekogule, Koolitused õpetajatele / kooli töötajatele, Laborite / muu kohapealse tehnika kasutamine teiste koolide poolt, Laulupidude ettevalmistus, Mitteformaalne õpe / huviharidus, Olümpiaadid ja spordivõistlused, Spordiväljakud / võimlad / jõusaalid, Toitlustus, Tuleviku tööjõuvajaduse hindamine, Õpilaskodude võrgustik, Õpilasvahetus, Õpitubade korraldamine / kogemuste jagamine, Õpivahendite / tehnika jagamine, Üksteisele tagasiside andmine, Üldine pidev infovahetus
Valgu Põhikool	Märjamaa Gümnaasium, Vana-Vigala Tehnika- ja Teeninduskool	Koolitused õpetajatele / kooli töötajatele, Olümpiaadid ja spordivõistlused, Spordiväljakud / võimlad / jõusaalid

Valtu Põhikool	Kehtna Kutsehariduskeskus, Kehtna Põhikool, Rapla Gümnaasium, Rapla Keslinna Kool, Rapla Täiskasvanute Gümnaasium	Aineõpetajate jagamine mitme kooli peale, Arendusjuhi jagamine mitme kooli peale, Edasiõppimisvõimaluste tutvustamine õpilastele, Ekskursioonide korraldamine, HEV õpilastele hea hariduse/keskkonna võimaldamine, Kogemuste jagamine erinevate õpiprogrammide / -tehnikate kasutamisel, Koolitused õpetajatele / kooli töötajatele, Laborite / muu kohapealse tehnika kasutamine teiste koolide poolt, Mitteformaalne õpe / huviharidus, Olümpiaadid ja spordivõistlused, Spetsiifilisemate/väiksema õpilaste arvuga huviringide kokku koondamine, Spordiväljakud / võimlad / jõusaalid, Õpitubade korraldamine / kogemuste jagamine, Õpivahendite / tehnika jagamine
Vana-Vigala Põhikool	Kivi-Vigala põhikool, Märjamaa Gümnaasium, Vana-Vigala Tehnika- ja Teeninduskool	Aineõpetajate jagamine mitme kooli peale, Edasiõppimisvõimaluste tutvustamine õpilastele, Eripedagoogi jagamine mitme kooli peale, Kooli või õpilaste poolt korraldatud ürituste toimumisaegade jagamine, Koolitused õpetajatele / kooli töötajatele, Olümpiaadid ja spordivõistlused, Spordiväljakud / võimlad / jõusaalid, Toitlustus, Õpilaskodude võrgustik, Õpitubade korraldamine / kogemuste jagamine, Õpivahendite / tehnika jagamine, Üldine pidev infovahetus
Vana-Vigala Tehnika- ja Teeninduskool	Kehtna Kutsehariduskeskus, Kivi-Vigala põhikool, Kohila Gümnaasium, Märjamaa Gümnaasium, Raikküla Kool, Rapla Gümnaasium, Rapla Täiskasvanute Gümnaasium, Valgu Põhikool, Vana-Vigala Põhikool	Aineõpetajate jagamine mitme kooli peale, Asendusõpetajate võrgustik, Edasiõppimisvõimaluste tutvustamine õpilastele, HEV õpilastele hea hariduse/keskkonna võimaldamine, Kooli või õpilaste poolt korraldatud ürituste toimumisaegade jagamine, Koolitused õpetajatele / kooli töötajatele, Laborite / muu kohapealse tehnika kasutamine teiste koolide poolt, Mitteformaalne õpe / huviharidus, Toitlustus, Spordiväljakud / võimlad / jõusaalid, Tuleviku tööjõuvajaduse hindamine, Välisõpilasvahetuste korraldamine, Õpilaskodude võrgustik, Õpitubade korraldamine / kogemuste jagamine, Õpivahendite / tehnika jagamine, Üksteisele tagasiside andmine